

Tutu ña ni ke'i San Pablo kua'an nda'a' ne ini xini Jesús, ne ndiee' ñuu Roma

Ti'vi' ra cha'an' nia

¹ Yu'u nduu' Pablo, te xika' nuu' nuu' Jesucristo, te tianu' a sania'á ichi' a, sakan' ña Ndiosí ni sakuiso' chuun' yu'u te ka'an ndoso' i tu'un va'a xa'a' a. ² Te xa ni taxi a kuento a xa'a' tu'un va'a jaan' nuu' ña su'un, ña nduu' tutu a, ña ni ke'i te ni ka'an tiakú xa'a' Jesús ndee xta'an' iin yivi'. ³ Te tu'un va'a jaan' ndii, ka'an a xa'a' si'e a, xto'o e' Jesucristo. Te kuenta ña nduu' a te yivi' ndii, iin te siani' xika' David nduu' a. ⁴ Te ni sanatiaku ña'a' Ndiosí xiin' ña ndiee' Espiritu Santo, te xiin' ña jaan' ni nia'a a ña si'e a nduu' ña jaan'. ⁵ Te xa'a' a ña ndani mii' Jesús ndu'u na ni sakuiso' chuun' a ndu, te ni ti'vi' tu a ndu ña sania'á ndu ichi' a nuu' sakuu' ne yivi' iin yivi', te ini nia kuni ña'a' nia, te kandixa' tu ña'a' nia. Sakan' te ña jaan' natiin sakuu' ña xaka'nu' ña'a' nia. ⁶ Te tein ne ka'an i xa'a' jaan' ka'ni tu ndo'ó, ne ni kana Ndiosí te kundu ndo' kuenta Jesucristo. ⁷ Te ke'i i tutu yo'o' nuu' sakuu' ndo'ó, ne ndiee' ñuu Roma. Ndiosí ndii, ndani a ndo'ó, te ni kana a ndo'ó, ña jaan' na nduu' ndo' kuenta a. Na sañu'u' va yuva' e' Ndiosí xiin' xto'o e' Jesucristo ndo'ó, te na taxi tu a ña maní' ko' xiin' ndo'.

Kuni ku'un ndi'e' Pablo mii' ndiee' ne iní xini Jesús, ne ndiee' ñuu Roma

⁸ Ña nuu' ndii, taxi' i ña chindani Ndiosí xa'a' sakuu' ndo'ó xiin' ña ndiee' Jesucristo. Sakan' ña xini i kuento ña ka'án va'a sakuu' ne yivi' xa'a' ña iní ndo' xini ndo' a. ⁹ Te xika' nuu' i nuu' Ndiosí xiin' kanii' nimá i ka'án ndoso' i tu'un va'a xa'a' si'e a. Te xini Ndiosí ña naka'an' chito' i xa'a' ndo' sakuu' ichi' kij' ka'án i xiin' a. ¹⁰ Te sakuu' ichi' kij' ka'án i xiin' a ndii, xikán i nuu' a ña naa' kuní a ndii, kuain' so'o' ndi'i' ku'un ndi'e' na i mii' ndiee' ndo'. ¹¹ Kuachi' ndii ka'án va nimá i kuní nduchi' nuu' i ndo'ó, te ka'án va tu' nimá i saya'á i iin' ña chuun va ña kuni taxi' Espíritu Ndiosí nuu' ndo' te sandieni a nimá ndo' xa'a' ichi' a. ¹² Te ndiatu' iní i ña sandieni ta'an' e' xa'a' ña iní ka' e' xini ña'a' e'.

¹³ Ndisu' ndee' vitin' ndii, yoo naa' yoo ña xikuita'nú nuu' i te xaa' i mii' ndiee' ndo' jaan'. Ñani' ta'an' i, kuní i ña kundani' ndo' ña kua'a' va' ichi' ni' chituní i ña ku'un ndi'e' i mii' ndiee' ndo' te sanakoó ka' i ne xika' ichi' Jesús naa' ni' xaa' i tein' inga' ne tuku', ¹⁴ naa' ne griego nduu' nja, uun naa' süu' ne griego nduu' nja, naa' ne xini tuní nduu' nja, uun naa' ne xini tuní nduu' nja ndii, kuní a ka'án ndoso' i tu'un va'a jaan' nuu' sakuu' nuu' ne jaan'. ¹⁵ Ña jaan' na saki'i' a nimá i ña ka'án ndoso' tu' i tu'un va'a jaan' nuu' ndo'ó, ne ndiee' ñuu Roma.

Tu'un va'a ndii, ndiee' Ndiosí nduu' a

¹⁶ Kuachi' ndii kuchi'ani i ka'án i tu'un va'a jaan', sakan' ña ndiee' Ndiosí nduu' a, te xiin' ña jaan' sakakú Ndiosí sakuu' ne iní xini ña'a'. Xi'na

ka nuu' ndu'u, ne judío, ni xaa tu'un va'a jaan', te sakan' ni xaa a nuu' ndo'ó, ne tuku'. ¹⁷ Sakan' ña ka'án tu'un va'a jaan' ña xa'a' ña iní kuiti' e' xini e' Jesús, xa ni xandaaku Ndiosí nimá e', naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii: "Ne ni xandaaku Ndiosí nimá xa'a' ña iní kuiti' ña xini ña'a' ña ndii, kutiaku ña ndee ndi'i' ni kivi'." Sakan' yoso' a.

Sakuu' e' ndiso' kuachi nuu' Ndiosí

¹⁸ Sakan' ña ndee ndivi' satuvi' tu Ndiosí ña xi'é a xini a sakuu' ne xaa' ña ña'a, te xachuun' ndaku tu ña, te xiin' ña jaan' xikuita'nú ña nuu' ña ndixa xa'a' Ndiosí. ¹⁹ Te ña kuni' a kundani ne jaan' xa'a' Ndiosí ndii, xa xini ña a, sakan' ña mii' a nia'a ña jaan' nuu' ña. ²⁰ Kuachi ndii küvi kuni' e' Ndiosí xiin' nduchi' nuu' e', te ni ndee küvi tu kuni' e' ña ndjee' a, ña koo' kivi' ndi'i', ndisu ndee kii' ni xikandu'u' jin yivi', te ni nia'a a nuu' e' ña sakan' nduu' a, te xiin' ña ni xa'a a xini e' ndii yoo a. Xa'a' jaan' na koo' ndee jin ne kivi ka'an ña xini ña naa' yoo Ndiosí. ²¹ Kuachi ndii, tee' ndee xini ne jaan' ña yoo Ndiosí ndii, xito' ka'nu' ña'a' ña saa xata'an koto ka'nu' ña'a' e', te ni ndee taxi' tu ña ña chindani a. Xa'a' a jaan' na ni sana ña xini tuni ña, te ni ku' jin yavi' tu nimá ña ña küu' kaxi'. ²² Te tee' ndee ka'án ne jaan' ña ne chuun va' xika' ndaku nduu' ña ndii, ne küu' kaxi' nduu' ña. ²³ Te tee' ndee va'a koo' chukuu' kuu' Ndiosí, te koo' kivi' xi'í a ndii, xaka'nu' ña'a' ña. Süu' jaan' ndii xaka'nu' ña ña niania', ña ni xa'a' nda'a' ña, naa kuu' ne yivi' jin yivi', xiin' naa kuu' saa, xiin' naa kuu' ti' kumi' ta'an xa'a', xiin' naa kuu' ti' kañuu' tixin.

24 Xa'a' a jaan' na ni sanakua'a ña'a' Ndiosí nuu' ña xe'na' ña ndioo' iní ne jaan' xa'a' jaan'. Ña jaan' na kuii' xaa' ne jaan' ña kini jaan' xiin' ta'an' ña xiin' iin' ña. 25 Koto ka ni nakoo ne jaan' ña ndixa xa'a' Ndiosí, te nuu' a jaan' ndii, ni natiiin ña ña xini xa'an'. Kuachí ndii xaka'nu' ña ña ni xa'a' Ndiosí, te xika' nuu' ña nuu' ña jaan'. Te xaka'nu' ña ña ni xa'a' sakuu' ña yoo, ña nduu' Ndiosí, ña kuní a saka'nu' sakuu' e' ndee ndi'i' ni kivi'. Sakan' na kundu a.

26 Xa'a' a jaan' na ni sanakua'a Ndiosí ne jaan' nuu' sakuu' ña ña'a, ña ndioo' iní ña xa'a'. Kuachí ndii ni nakoo ndee ña'a' naa ni chituní Ndiosí xa'a' a, te kandu'u' a' xiin' inga ña'a'. 27 Te nii' sakan' tu xaa' te yivi', nakoo' ra ña ni chituní Ndiosí xa'a' ra xiin' ña'a'. Te ndiie' va ni ndioo' iní ra ni xini ta'an' ra, te kixin' xiin' ta'an' ra. Te xaa' ra ña ka'an' nuu', xa'a' a jaan' na xata'an kundo'o ra nuu' mii' ra xa'a' ña kini jaan'.

28 Te xa'a' a ña ni kuní ne jaan' ki'in kuenta ña Ndiosí ndii, ni sanakua'a ña'a' a nuu' ña xanini saka ña te saa ña ña kini kuasa' kuní jaan'.

29 Sakan' na xaa' ne jaan' sakuu' nuu' ña kuasa' nduu' ña ndaku jaan', naa kuu' ña kumi' ña musa ña, xiin' ña ña'a iní ña, xiin' ña ndioo' iní va ña xa'a' ña'a, xiin' ña kui'e ña, xiin' ña ndasi' nuu' ña, xiin' ña xa'ni' ña ne yivi', xiin' ña iin taan ña, xiin' ña xini xa'an' ña ne yivi', xiin' ña xika' ña'a ña, 30 xiin' ña ndatu'un' ña tu'un' ne yivi', xiin' ña kania'a ña xiin' ne yivi', xiin' ña ndasi' ña Ndiosí, xiin' ña sandiie' kui'e ña ne yivi', xiin' ña ñuñu' ña, xiin' ña ka'an va'a ña xa'a' mii' ña, xiin' ña nata'vi' xini' ña xa'a' ña ña'a ña kuní saa ña, xiin' ña kändixa' ña

yuva' si'i' nja, ³¹ xiin' ña nduu' nja ne küu' kaxi', xiin' ña säxinú nja kuento nja, xiin' ña ndäni nja ndee jin ne yivi', xiin' ña xini nja koq ka'nu' ini nja, xiin' ña küvita ini nja ndee sie. ³² Tee' ndee xini kaxi' ne jaan' ña xa ni ka'an tuni Ndiosí ña ne xaa' ña jaan' ndii, xata'an ña kuvj nja, ndisu süu' xaa' kujti' nja kuachi jaan', süu' jaan' ndii va'a kuni tu nja xiin' inga ne yivi' kii' xaa' nja kuachi jaan'.

2

Sana'má ndaku Ndiosí ne yivi'

¹ Sakan' na kuii' yoq ka nduu' ndo'ó, ne katun' ne yivi' jaan' ndii, kōo' a kuvj ka'an ndo' xa'a' ndo' nuu' Ndiosí, kuachi ndii saq nii' xaa' ne jaan' xaa' tu mji' ndo'. Sakan' na kuii' kii' katun' ndo' ne jaan' ndii, katun' xiin' mii' mji' ndo'.

² Ndisu xini e' ña kii' katun' Ndiosí ne xaa' ña jaan' ndii, katun' ndaku ña'a' a. ³ Naa' katun' ndo' inga ne yivi' xa'a' kuachi ña xaa' nja, te xaa' tu mji' ndo' kuachi jaan' ndii, kaniini ndo' na katun' Ndiosí mji' ndo' xa'a' kuachi jaan'.

⁴ ¿Ñáá tüvi' nuu' ndo' ña kii' xaa' ndo' sakan' ndii, chindiaa ya'vi' ndo' ña vta xava'a kuu' ini Ndiosí xa'a' ndo', xiin' ña ndasun ini a xa'a' ndo', xiin' ña kundieni tu a xini a ndo'ó? ¿Ñáá xaa' ndo' kuenta ña xa'a' ña vta xava'a kuu' ini Ndiosí na kuii' kuvj nama ndo' nimá ndo' xa'a' kuachi ndo' nuu' a? ⁵ Ndisu xa'a' a ña xaxii ndo' nimá ndo' nuu' Ndiosí, te xaya'vi' tu ndo' ña nama ndo' a xa'a' kuachi ndo' ña xaa' ndo' ndii, so'q nakayá moto ka tundo'o' ña kundo'o' ndo' kii' xaa' kivi' ña satuvi Ndiosí ña xi'é a te

sana'má ndaku a ne yivi'. ⁶ Te Ndiosí ndii, taxi a nda'a' i'in ne yivi' xa'a' saa nii' ni xaa nja. ⁷ Te ne ni xaa naa xaa' ña va'a ndii, taxi a natijn nja kivi' ñuu nja ña koo' kivi' ndi'i' xa'a' a ña nduku' nja ña kunj nja ña ka'nu' koo' chukuu' Ndiosí, xiin' xa'a' ña nduku' tu nja ña ka'an va'a a xa'a' nja, xiin' xa'a' a ña nduku' tu nja ña kutiakú nja xiin' a ndee ndi'i' ni kivi'. ⁸ Ndisu taxi a tundo'o', te kasi'e tu a kunj a ne xaa' so'o nuu' a, te kändixa' nja ña ndaku xa'a' a, süu' jaan' ndii ña nja'a kandixa' nja. ⁹ Te koq kua'a' va tundo'o' xiin' ña u'vi kundo'o' sakuu' ne xaa' ña nja'a jaan', xi'na ka ne judío kundo'o' ña jaan', te sakan' ne tuku'. ¹⁰ Ndisu taxi' Ndiosí ña kunj ne xaa' ña va'a ña ka'nu' koo' chukuu' a, te ka'an va'a tu a xa'a' nja, te taxi tu a ña manj' koq xiin' nja. Ña nuu' taxi a ña jaan' nda'a' ne judío, te sakan' taxi ña'a' a nda'a' ne tuku'. ¹¹ Sakan' ña jin kachi kuu' a xiin' sakuu' ne yivi'.

¹² Sakan' ña sakuu' ne ni kumi' tu'un ndei' Ndiosí, te xaa' nja kuachj' ndii, katun' a ne jaan' tee' ndee ni kumi' nja tu'un ndei' a jaan'. Te sakan' tu sakuu' ne kumi' tu'un ndei' jaan', te xaa' nja kuachj' ndii, sana'má a ne jaan' xa'a' tu'un ndei' jaan'. ¹³ Kuachj' ndii, ne xini so'o kuiti' tu'un ndei' jaan' ndii, nduu' nja ne ndaku nimá nuu' Ndiosí, süu' jaan' ndii ne xini so'o tu'un ndei' jaan', te xaa' tu nja a nduu' ne ndaku nimá nuu' a. ¹⁴ Sakan' ña ne tuku' ndii, kumi' nja tu'un ndei' a jaan', ndisu kij' xaa' nja ña ndaku, ña ka'an tu'un ndei' jaan' xiin' ña xini tuni' mji' nja ndii, nia'á nja ña xini nimá nja ndee ña nduu' ña ndaku xiin' ndee ña nduu' ña nja'a. ¹⁵ Te xiin' saa xika' nja nia'á nja ña yoo jin tu'un ndei' nimá

n̄īa, s̄akan' na kuu' xiin' ñ̄a xini tuní n̄īa xinī m̄īi' n̄īa am̄aa xaa' n̄īa ñ̄a va'a uun ñ̄a v̄a'a. T̄e tu'un ndei', ñ̄a yoo nimá n̄īa jaan' nduu' ñ̄a tiin' kuachi ñ̄a'a', uun n̄aka'an a xa'a' n̄īa ¹⁶ ki' xaa kivi' ñ̄a sana'má Ndiosí ne yivi' xa'a' ñ̄a yoo si'e nimá n̄īa xiin' nda'a' Jesucristo saa nii' yoo tu'un va'a ñ̄a ka'an ndoso' i.

Säxinú ne judío tu'un ndei' Ndiosí

¹⁷ Ndo'ó, ne ta'an' i ndii, ka'an va'a ndo' xa'a' ndo' ñ̄a nduu' ndo' ne judío, t̄e tiin' ndiaa ndo' tu'un ndei' Ndiosí, t̄e ka'an ñ̄uñu' ndo' ñ̄a nduu' ndo' kuenta Ndiosí. ¹⁸ T̄e xini kaxi' ndo' ndee ñ̄a kuní Ndiosí saa ndo'. T̄e sakuaan ndo' tu'un ndei' a jaan' t̄e kundan̄i ndo' ñ̄a va'a ka ñ̄a kuní a saa ndo'. ¹⁹ T̄e tuu ndo' ñ̄a kuv̄i sania'á ndo' ichi' Ndiosí nuu' ne tuku', ne yoo sa'ví in̄i xa'a' a. T̄e tuu tu' ndo' ñ̄a ne satuví ichi' a nuu' ne yoo n̄iaa' nimá jaan' nduu' ndo'. ²⁰ T̄e tuu ndo' ñ̄a kuv̄i sania'á ndo' ne naa' kuu'. T̄e tuu tu' ndo' ñ̄a kuv̄i sania'á ndo' ne tiā'an kuj̄xa in̄i. T̄e xa'a' a ñ̄a kumi' ndo' tu'un ndei' Ndiosí ndii, tuu ndo' ñ̄a xini va' ndo' ñ̄a ndichi xiin' ñ̄a ndaku xa'a' ñ̄a kuní a. ²¹ T̄e ndo'ó, ne sania'á tuku' ne yivi' ndii, ni ndee m̄īi' ndo' säxinú ñ̄a sania'á ndo' jaan'. T̄e ndo'ó, ne sania'á ñ̄a v̄a'a sakui'na' e' ndii, suvi ndo' nduu' ne xaku'na'. ²² T̄e ndo'ó, ne ka'an kümi' ndo' musa ndo' ndii, suvi ndo' nduu' ne xaa' ñ̄a jaan'. T̄e ndo'ó, ne ndasi' ndiosí saka ndii, xaku'na' ndo' ñ̄a'a ñ̄a yoo t̄ix̄in yukun' a. ²³ T̄e ka'an ñ̄uñu' ndo' xa'a' ñ̄a kumi' ndo' tu'un ndei' jaan'. Ndisu suvi ndo' xaa' sakan', t̄e tiin' ka'nu' ne yivi' Ndiosí, sakan' ñ̄a xka'ndiá ndo' tu'un ndei' a jaan'. ²⁴ Kuachi ndii yoso' a nuu'

tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii: “Xa'a' ña xika' va'a' ndo'ó ichi' Ndiosí kanja'a ne tuku' xa'a' Ndiosí.” Sakan' yoso' a.

²⁵ Sakan' ña naa' yoo tuni jin' e' ndii, ndiaa ya'vi a naa' saxinú e' tu'un ndei' jaan'. Ndisu naa' saxinú e' tu'un ndei' jaan' ndii, ndee naa köo' a kumi' e'. ²⁶ Ndisu ne köo' tuni jaan' jin' te saxinú ña ña ka'án tu'un ndei' a jaan' ndii, natiin' ña'a' a tee' ndee köo' tuni jin' ña. ²⁷ Te ne köo' tuni jaan' jin' te saxinú va'a ña ña ka'án tu'un ndei' jaan' ndii, nia'á ña jaan' ña xata'an katun' Ndiosí ndo'ó, sakan' ña tee' ndee yoo tuni jin' ndo', te kumi' tu ndo' tu'un ndei' jaan' ndii, saxinú ndo' a. ²⁸ Kuachi ndii, süu' nduu' e' ne judío xa'a' a ña nduu' e' si'e ne judío kuiti', te ni ndee süu' nduu' tu e xa'a' a ña yoo tuni jin' kuiti' e'. ²⁹ Süu' jaan' ndii ne nduu' xna'a ne judío ndii, ndee tixin nimá ña kuaxi ña jaan', te tuni ña kumi' ña ndii, nimá ña yoo a ni xaa Espiritu Santo, te süu' ni xa'a a ña jaan' xa'a' a ña saxinú ña ña ka'án tu'un ndei' jaan'. Te ne kumi' ña jaan' ndii, süu' te yivi' ka'án va'a xa'a' ña, süu' jaan' ndii mii' Ndiosí.

3

¹ Tee' kuein' xanini ndo'ó ña ka'án i ña köo' xata' a ña nduu' e' ne judío, te ni ndee köo' tu xata' a ña yoo tuni jin' e'. ² Süu' yoo kua'a' xata' a, kuachi ndii ndee ña nuu' ni ini Ndiosí xini a yoo', ne judío, te ni sanakua'a a tu'un a nda'a' e'. ³ Küvi kanini e' ña saxinú tu Ndiosí kuento a ña ni taxi a nuu' e' xa'a' a ña ni saxinú sava e' kuento a. ⁴ Süu' saxinú xna'a ña'a' a, sakan' ña

Ndiosí ndii, sakuu' ichi' ka'án ndaku a, te kōo' kivi' xini xa'an' a jaan' tee' ndee sakuu' ne yivi' nduu' ne xini xa'an', naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii:

Xiin' ña ka'án un' nia'á un' ña iin ña xachuun' ndaku nduu' un',

te kij' sana'má ne yivi' yo'ó ndii, ketā va'a un'.
Sakan' yoso' a.

⁵ Tee' kuein' ka'an ndo' xiin' i ña naa' xiin' ña xachuun' ndaku e', te kuvī kunī e' ña xachuun' ndaku Ndiosí xiin' kuento a, ña nī taxī a nuu' e' ndii, xachuun' ndaku Ndiosí jaan' kij' sando'o' a yoo' xa'a' kuachi e' naa' sakan', kachi ndo'. (Ka'án i saā xanini ne yivi' iin yivi'.) ⁶ Kuāsa' xachi' sakan' ran'. Naa' sakan' nduu' a ndii, kuvī sana'má ndaku Ndiosí ne yivi' iin yivi'. ⁷ Tee' kuein' ka'an ka iin ndo' xiin' i ndii: "Naa' xiin' kuachi ña xaa' i so'o' tui kua'a' ka ña ndixa xa'a' Ndiosí, te kua'a' ka tu ne yivi' xaka'nu' ña'a' ndii, kōo' ndee iin xa'a' ña kusaa' katun' ka a yu'u ndee naa iin ne ndiso' kuachi." Sakan' kachi ndo'. ⁸ Naa' sakan' nduu' a ndii, tee' ka'an sava ndo' ña na saā e' ña nīa'a, te sakan' kua'a' ka ne yivi' saka'nu' Ndiosí, kachi ndo'. Te sakan' tiin' kuachi sava ne yivi' ndu'u ka'án kinī nīa xa'a' ndu ña ña jaan' sania'á ndu. Ndisu ne jaan' ndii, ne xa yoo katun' saā Ndiosí nduu' nīa.

Kōo' ndee iin ne xika' ndaku nuu' Ndiosí

⁹ Naa' sakan' nduu' a ndii, ¿ñáá va'a ka ne yivi' nduu' ndu, ne judío, te sakan' ne tuku' jaan'? Kuāsa' xachi' sakan' ran'. Kuachi ndii, naa' xa nī ka'an ndu ndii, naa' ne judío uun ne tuku' nduu'

e' ndii, iin kachi xiko' ni'i' kuach̄i yoo'. ¹⁰ Naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii:

Köo' ndee iin ne xachuun' ndaku nuu' Ndiosí.

Köo' ndee iin ndaa' n̄a.

¹¹ Te köo' tu ne kuní xna'a n̄a kundani n̄a n̄a kuní Ndiosí.

Te köo' n̄i tu ne kuní xna'a n̄a nduku' ki'i' n̄a nuu' Ndiosí.

¹² Te sakuu' n̄a n̄i kuxiöo xachi' nuu' Ndiosí.

Te n̄i nanduü n̄a ne kuäsa' kuní nuu' a.

Te köo' ka ndee iin ne xaa' n̄a ndaku.

Köo' ka ndee iin ndaa' n̄a.

¹³ Yu'u' n̄a ndii, ndee na yavi ndii n̄a nunia' nduu' a,

te xa nuu' n̄a xini xa'an' kieve' yu'u' n̄a.

Te xa nuu' n̄a xatu nduu' kuento n̄a kieve' yu'u' n̄a kii' ka'án n̄a.

Ndee naa n̄a xatu, n̄a ñu'u' yu'u' koö' xatu, nduu' a.

¹⁴ Te chitu' vi' yu'u' n̄a kieve' n̄a kanja'a n̄a xa'a' ne yivi',

Te chitu' vi' tu yu'u' n̄a ñu'u' n̄a kin̄i yoo in̄i n̄a.

¹⁵ Te ki'i' va kua'an n̄a te xa'ni' n̄a ne yivi'.

¹⁶ Te mii' ka xka'ndiá n̄a ndii, n̄a nduxin̄ xiin' n̄a suchi' in̄i kujti' nakoo' n̄a.

¹⁷ Te xin̄i n̄a kundiee man̄i' n̄a xiin' ne yivi'.

¹⁸ Te köo' kivi' yi'vi n̄a Ndiosí.

Sakan' yoso' a.

¹⁹ Ndisu xin̄i e' n̄a sakuu' n̄a ka'án tu'un ndei' Ndiosí ndii, ka'án a xiin' ne xiko' ni'i' a, sakan' te köo' a kuv̄i ka'an ndee iin ne jaan' xa'a' n̄a nuu' Ndiosí, te kun̄i tu sakuu' ne yivi' iin yivi' n̄a ndiso' kuach̄i n̄a nuu' Ndiosí, te sana'má n̄a'a a. ²⁰ Sakan' na kuii' ndee iin e' kuäsa' kundaku

nimá nuu' Ndiosí xa'a' a ña saxinú e' ña ka'án tu'un ndei' a jaan'. Kuachí ndii nì taxì Ndiosí tu'un ndei' jaan', te kuvì kunì e' ña ne ndiso' kuachì nduu' e' nuu' a.

Xandaqu Ndiosí nimá e' xa'a' ña inì e' xini e' Jesucristo

²¹ Ndisu vitin ndii, xa nì nia'a Ndiosí saa kuvì sandaku a nimá e' nuu' a, te süu' xa'a' a ña saxinú ka e' ña ka'án tu'un ndei' jaan' nduu' a, saakan' ña xa mii' tu'un ndei' jaan' xiin' ña nì ka'an te nì ka'an tiakú tu'un Ndiosí xta'an' ka'án saa kuvì sandaku a nimá e'. ²² Te ña xandaqu Ndiosí nimá e' jaan' ndii, xa'a' a ña inì e' xini e' Jesucristo kuitì' xaa' a ña jaan' xa'a' sakuu' e'. Saakan' ña Ndiosí ndii, nakaxin a yoo, ²³ te xa'a' a ña sakuu' e' xaa' kuachì ndii, xika' yoo' e' nuu' Ndiosí, te kuvì kunì e' ña ndatun' a. ²⁴ Ndisu Ndiosí ndii, nì ndasandaqu mii' a nimá e' xa'a' a ña ndanì mii' a yoo', saakan' ña xiin' ña nì xii' Jesucristo nì sandoó ndiká a yoo' nuu' ña nì kunì a kundõ'õ' e' xa'a' kuachì e'. ²⁵ Saakan' ña Cristo nduu' ña nì chikandiá Ndiosí, te nì xitiá ní' ña jaan', te xiin' ña nì xitiá ní' a jaan' nì sandoyo' Ndiosí kuachì e' xa'a' a ña inì e' xini ña'a' e', saakan' na nì nia'a Ndiosí yoo' ña xachuun' ndaku a. Te kuie tu inì a, saakan' na nì nakan a kuenta nuu' e' xa'a' kuachì ña nì xaa e' xta'an'. ²⁶ Saakan' nì xaa Ndiosí te nia'a a yoo' ndee kivi' vitin ña xachuun' ndaku a, saakan' te kunì e' ña mii' kuitì' a nduu' ña xachuun' ndaku, te mii' tu a xandaqu nimá yoo', ne inì xini Jesús.

²⁷ Xa'a' a jaan' na kuii' kõõ' ndee iin xa'a' ña kuvì ka'an ñuñu' e', saakan' ña süu' xa'a' tu'un

ndeĩ' Ndiosí nĩ xandaƙu a nimá e'. Süu' jaan' ndii xa'a' a ña inĩ e' xini e' Jesús kuĩti' nĩ xaa a ña jaan'. ²⁸ Saƙan' na kuuĩ' kundani e' ña xandaƙu Ndiosí nimá e' xa'a' a ña inĩ e' xini e' Cristo kuĩti', te süu' xa'a' a ña xaa' e' ña ka'án chuun' tu'un ndeĩ' a. ²⁹ Saƙan' ña Ndiosí ndii, süu' Ndiosí ne juđío kuĩti' nduu' a, süu' jaan' ndii nduu' tu a Ndiosí ne tuku'. ³⁰ Saƙan' ña yoo iin ndaa' kuĩti' Ndiosí, te iin ndaa' ña jaan' kuĩti' nduu' ña xandaƙu nimá saƙuu' yoo', ne inĩ xini Jesús. Naa kuu' ne yoo tunĩ iin', xiin' ne koo' tunĩ jaan' iin' ndii, iin' kachi xandaƙu a nimá nĩa xa'a' ña inĩ nĩa xini nĩa Jesús. ³¹ Naa' inĩ e' xini e' Jesús ndii, ¿tee' tuu ndo' ña koo' ka ndiee' tu'un ndeĩ' Ndiosí jaan' nuu' e'? Kuäsa' xachi saƙan' ran', süu' jaan' ndii so'o chindiaa ya'vi' ka e' tu'un ndeĩ' a jaan' kii' inĩ e' xini e' Jesús.

4

Nĩ xandaƙu Ndiosí nimá Abraham nuu' a xa'a' a ña nĩ inĩ ra xini ña'a' ra

¹ Naa' saƙan' nduu' a ndii, ¿ndee ña kuvi ka'an e' xa'a' ña nĩ kundani Abraham, te xii' yata' e', xa'a' ña inĩ e' jaan'? ² Kuachi ndii, naa' saƙan' te nĩ xandaƙu Ndiosí nimá ra xa'a' a ña nĩ xaa ra ña ka'án tu'un ndeĩ' a ndii, kuvi ka'an va'a ra xa'a' ra nuu' e', ndisu nuu' Ndiosí ndii, koo' a kuvi ka'an ra. ³ Saƙan' ña saƙan' yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii: "Xa'a' a ña nĩ inĩ Abraham nĩ xini ra Ndiosí na nĩ ka'an a ña te ndaƙu nimá nĩ nduu' ra nuu' a." Saƙan' yoso' a. ⁴ Te vitin ndii, xini e' ña kii' xachuun' yoo ka te xiku'un ya'vi' nĩa ndii, süu' ña xamaní' ña'a' ne

yivi' nduu' ña jaan', süu' jaan' ndii ña ndiso' ika' ña'a' nja nduu' a. ⁵ Ndisu Ndiosí, ña ndasandaku nimá ne nja'a ndii, ka'an a ña ne ndaku nimá nduu' e' xa'a' a ña ini e' xini ña'a' e', te süu' xa'a' a ña xaa' e' ña va'a. ⁶ Naa ni ka'an tu David xa'a' ne sañu'u' va Ndiosí xiin' ña ndasandaku a nimá nja nuu' a, tee' ndee köo' ña va'a ni xaa nja. ⁷ Ni ka'an ra ndii:

Sañu'u' va Ndiosí xiin' ña yoo ka'nu' ini a xa'a'
 ña nja'a ña ni xaa nja,
 te sandoyo' tu a kuachi nja.

⁸ Te va'a va tu kuni ne sañu'u' a xiin' ña nātava'
 ka a kuenta xa'a' kuachi nja.

Ni kachi ra.

⁹ Te ña sañu'u' Ndiosí ne jaan' ndii, süu' nuu' ne judío, ne yoo tuni iin' kuiti', taxi Ndiosí a. Süu' jaan' ndii taxi tu ña'a' a nuu' ne tuku', ne xa'a tuni jaan' iin'. Xa ni ka'an i saa ka'an tu'un Ndiosí ña ni ini Abraham ni xini ra a, te ni ka'an a ña te ndaku nimá ni nduu' ra nuu' a. ¹⁰ Ndisu kii' ni ka'an Ndiosí ña te ndaku nimá nduu' Abraham jaan' ndii, ¿ñáá xa yoo tuni jaan' iin' ra kii' sakan', uun ñáá tia'an koö a iin' ra, tuu ndo'? Süu' tia'an koö a iin' ra kii' sakan', süu' jaan' ndii ndee ni ya'a, te ni xa'a ra tuni jaan' iin' ra. ¹¹ Te ni xa'a ra tuni jaan' iin' ra, te ni nduu' a ña nia'á ña xa ni yoo ndaku nimá ra nuu' Ndiosí xa'a' a ña ni ini ra xini ña'a' ra. Xa'a' a jaan' na suvi ra ni nanduü xii' yata' sakuu' ne ini xini Ndiosí tee' ndee köo' tu tuni jaan' iin' nja ndii, ka'an Ndiosí ña ne ndaku nimá nduu' tu nja nuu' a xa'a' a ña ini nja xini ña'a' nja. ¹² Te sakan' tu suvi Abraham jaan' nduu' te xii' yata' ne judío, ne yoo tuni jaan' iin', te süu' xa ña jaan'

kuṭiṭi' yoo iin nja, süu' jaan' ndii inṭi tu nja xini nja Ndiosí saḡ nii' nṭi inṭi te xii' yaṭa' e' Abraham jaan' nṭi xini ra Ndiosí kij' tia'an koḡ tunṭi iin' ra.

Nṭi taxṭi' Ndiosí kuento a nuu' Abraham xa'a' a ña inṭi ra xini ña'a' ra

¹³ Kuachṭi ndii, kij' nṭi taxṭi Ndiosí tu'un a nuu' Abraham xiin' nuu' siṇani' xika' ra ña kunduu ra te xiin' ña'a ñu'u' iin yivi' ndii, süu' nṭi taxṭi ña'a' a xa'a' a ña nṭi saxinú ra tu'un ndei' a, süu' jaan' ndii nṭi taxṭi a ña jaan' ña te ndaku nimá nduu' ra nuu' a xa'a' a ña nṭi inṭi ra xini ña'a' ra. ¹⁴ Sakan' ña, naa' ne xika' saḡ ka'an chuun' tu'un ndei' jaan' nduu' ne kunduu ne xiin' ña'a ñu'u' iin yivi' ndii, inṭi saka e' xini e' Ndiosí naa sakan' nduu' a, te tu'un a ña nṭi taxṭi a nuu' Abraham jaan' ndii, kōḡ' ka ndiee' a naa' sakan'. ¹⁵ Kuachṭi ndii, ne saxinú tu'un ndei' jaan' ndii, sando'o' ña'a' Ndiosí, ndisu mii' kōḡ' tu'un ndei' xa'ndia chuun' ndii, kōḡ' tu ne xa'nú a.

¹⁶ Sakan' na kuii', xa'a' a ña inṭi e' xini e' Ndiosí ndii, taxṭi mii' a ña va'a nda'a' e', ña nṭi taxṭi a kuento a xa'a' naṭiin sakuu' yoo', ne nduu' siṇani' xika' Abraham. Te süu' nuu' ne kumi' tu'un ndei' kuṭiṭi' nṭi taxṭi a ña jaan', süu' jaan' ndii nṭi taxṭi tu ña'a' a nuu' sakuu' ne inṭi xini Ndiosí saḡ nii' nṭi inṭi Abraham jaan' nṭi xini ña'a' ra. Sakan' na te jaan' nduu' xii' yaṭa' sakuu' e', ¹⁷ naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'an a ndii: "Xa nṭi ndasanduu ṭi yo'ó xii' yaṭa' kua'a' va ne yivi' iin yivi'", kachi a. Te Abraham jaan' ndii, inṭi ra nṭi xini ra Ndiosí, te nṭi xini ra ña kuvi sanatiaku a ndee ne nṭi xi'i, te kuvi tu ka'an a xa'a' ña tia'an koḡ ndee naa xa yoo a. ¹⁸ Te nṭi kandixa' Abraham ña nṭi ka'an

Ndiosí xiin' ra tee' ndee kōo' ka ndee iin xa'a' ña kundiatu iní ka ra, ndisu nī ndiatu iní ra kaa' sakan'. Te sakan' na nī nanduū ra te xii' yata' kua'a' va ne yivi' iin yivi' saa nii' nī ka'an Ndiosí xiin' ra ndii: "Sakan' vi' kua'a' kuū siani' xika' un'", nī kachi a. ¹⁹ Te nī sanuu' Abraham jaan' ña iní ra xini ra Ndiosí, tee' ndee nī kumi' ra yatin' ciento kuiya, te sakan' tu nī kundani kaxi' ra ña ñu'u' nde'i ra ndii, ndee naa ña xa nī xi'i nī nduu' a, te küvi tu koo si'e Sara. ²⁰ Tee' ndee sakan' nī nduu a ndii, nī sanuu' ra ña iní ra xini ra Ndiosí, süu' jaan' ndii nī kandixa' ra kuento ña nī taxí a nuu' ra jaan', te so'o ndíee' ka iní naa iní ra nī xini ra Ndiosí xaka'nu' ña'a' ra, ²¹ sakan' ña xini kaxi' ra ndii, ndíee' koo' chukuu' a te saxinu a kuento a ña nī taxí a nuu' ra jaan'. ²² Xa'a' a ña iní ra xini ra Ndiosí jaan' na nī ka'an a ña te ndaku nimá nduu' ra nuu' a. ²³ Te süu' xa xa'a' mii' kuiti' Abraham jaan' yoso' a mii' ka'an ña nī xandaku Ndiosí nimá ra nuu' a, ²⁴ süu' jaan' ndii yoso' tu a xa'a' yoo'. Sakan' ña xandaku tu Ndiosí nimá yoo' xa'a' a ña iní e' xini ña'a' e' xa'a' a ña nī sanatiaku a xto'o e' Jesús tein ne nī xi'i. ²⁵ Nī sanakua'a Ndiosí Jesús jaan', te nī xi'i a xa'a' kuachi e'. Te nī sanatiaku tu ña'a' a te kunduu e' ne ndaku nimá nuu' Ndiosí.

5

Xa nī xandaku Ndiosí nimá e' nuu' a

¹ Sakan' na kiii', xa'a' a ña iní e' xini e' Jesús na xa nī xandaku Ndiosí nimá e', sakan' na xa yoo e' ña maní xiin' Ndiosí xa'a' a ña nī xaa xto'o e' Jesucristo. ² Te sakan' tu nī nunia' Jesús jaan'

ichi' nuu' e' xa'a' a ña iní e' xini ña'a' e', te kuví natíin e' ña ndaní mjí' Ndiosí yoo', te ita' ní' e' nuu' ña jaan' vitin. Te va'a va kuni e' xa'a' a ña ndiatu' iní e' ña kuní e' mii' ndatun' koó chukuu' kaa' mii' yoo' Ndiosí. ³ Ndisu süu' xa'a' ña jaan' kuítí' va'a kuni e', süu' jaan' ndii va'a tu kuni e' kij' yoo tundo'o' nuu' kivi' ñuu e', sakan' ña xiin' ña jaan' kuixa ña kundieni iní e'. ⁴ Te xiin' ña kundieni iní e' jaan' kuixa iní e' nuu' ichi' Ndiosí. Te xiin' ña kuixa iní e' jaan' chindiee' a yoo', te ndiatu' iní e'. ⁵ Te ña ndiatu' iní e' jaan' ndii, saka'an' a yoo', kuachí ndii xa ní sko'nu' Espíritu Santo nimá e' ña kundani Ndiosí yoo' kij' ní natíin e' Espíritu Santo jaan' ní xaa a.

⁶ Sakan' na kuii' kij' kusaa' ndiso' kuachí ka e' ndii, ní xi'j Cristo xa'a' yoo', ne xaa' ña nja'a, kij' ní xinu kivi' ña ní ka'an tuní Ndiosí. ⁷ Kuachí ndii vixi xava'a te taxí iin ne yivi' ña kuví nja xa'a' inga ne yivi', tee' ndee ne xachuun' ndaku va nduu' ne jaan'. Ndee saa kaní ndii, tee' kuain' yoo iin ne kundieni kuví nja xa'a' iin ne yivi' va'a xna'a. ⁸ Ndisu ní nia'a Ndiosí ña kundani a yoo', sakan' ña kij' kusaa' ndiso' ka e' kuachí e' jaan' ndii, ní xi'j Cristo xa'a' e'. ⁹ Sakan' na kuii', xa'a' a ña xa ní xandaaku Ndiosí nimá e' xiin' ní' Cristo ndii, kaku e' nuu' ña sando'o' Ndiosí yoo'. ¹⁰ Kuachí ndii, naa' kij' kusaa' nduu' ka e' ne ndasi' ta'an' xiin' Ndiosí, te ní nakoó a ña maní' xiin' e' xa'a' a ña ní xi'j si'e a xa'a' kuachí e' ndii, kachí ka ví' e' vitin ña xa ní natandiee maní' Cristo yoo' xiin' Ndiosí ndii, sakakú a yoo' xa'a' a ña ní natíaku Jesús. ¹¹ Te süu' ña jaan' kuítí', süu' jaan' ndii va'a tu kuni e' xini e' Ndiosí

xa'a' ña ni xaa xto'o e' Jesucristo jaan', sakan' ña ni nakoo e' ña maní' xiin' Ndiosí ni xaa a.

Kuachí Adán xiin' ña ni xaa Jesucristo xa'a' kuachí jaan'

¹² Te xa'a' ña ni xaa iin ndaa' kuítí' te yivi', te nani' Adán, ni xkoo kuachí sakuu' ne yivi' iin yivi', te xa'a' kuachí jaan' ni kuu, te ni xa'a' xí'í tu sakuu' ne yivi' jaan', kuachí ndii sakuu' nia xaa' kuachí jaan'. ¹³ Sakan' ña kii' tí'a'an taxí Ndiosí tu'un ndei' a ndii, xa ni xaa ne yivi' iin yivi' kuachí. Ndisu mii' koo' tu'un ndei' ndii, koo' tu ne kuvi xka'ndia ña ka'an a. ¹⁴ Ndee saa ka ni ndii, ndee kii' ni xika Adán, te ndee kii' ni xika Moisés ndii, ni xi'i ne yivi' tee' ndee koo' ndee iin tu'un ndei' ni xa'nú ne jaan' ndee naa' ni xaa Adán jaan'. Te Adán jaan' ni nduu ndee naa iin nuu' ña xito' kixin.

¹⁵ Ndisu iin ña va'a' ka ni natijn yoo' nda'a' Ndiosí te sakan' ña ni natijn e' xa'a' kuachí ña ni xaa Adán jaan'. Sakan' ña xa'a' kuachí ña ni xaa te iin ndaa' jaan' kuítí', te ni xi'i kua'a' va ne yivi'. Ndisu ña va'a', ña ni taxí mii' Ndiosí nda'a' yoo' xa'a' ña ni xaa iin ndaa' kuítí' te yivi' ndii, xa'a' ña va'a' kua'a' ka tu ne yivi' nduu' a. Te te yivi' jaan' nduu' Jesucristo. ¹⁶ Te sakan' tu ña va'a, ña ni taxí mii' Ndiosí nda'a' e' ndii, nakuitá a xiin' kuachí te iin ndaa' jaan'. Kuachí ndii, xa'a' kuachí te iin ndaa' jaan' kuítí' ni xa'a' katun' Ndiosí ne yivi' iin yivi', te xata'an koo nia tundo'o'. Ndisu ña va'a ña taxi' Ndiosí nda'a' e' ndii, tee' ndee kua'a' kuachí ne yivi' iin yivi' ndii, xandaku a nimá e'. ¹⁷ Kuachí ndii, xa'a' kuachí iin ndaa' kuítí' te yivi' jaan', te ni xa'ndia chuun'

ñā xi'í nuu' sakuu' ne yivi', sakan' tu xa'a' iin ndaa' kuiti' Jesucristo kumi' e' kivi' ñuu ña kōo' kivi' ndi'i, sakan' ña kua'a' ña ndani mii' Ndiosí yoo' ni natijn e' xiin' ña ni ndasandaku a nimá e' nuu' a.

¹⁸ Xa'a' a jaan' na, saa nii' ni katun' Ndiosí sakuu' yoo', ne ndiee' iin yivi', xa'a' kuachi iin ndaa' kuiti' te yivi' jaan' ndii, nii' sakan' tu xa'a' ña ni saxinú iin ndaa' kuiti' Jesucristo ña kuni Ndiosí, ni ndasandaku a nimá e' nuu' a te natijn e' kivi' ñuu ña kōo' kivi' ndi'i'. ¹⁹ Kuachi ndii, saa nii' xa'a' ña ni xaso'o iin ndaa' kuiti' te yivi', ni nakuiso kuachi sakuu' ne yivi' nuu' Ndiosí ndii, nii' sakan' tu, xa'a' ña ni kandixa' iin ndaa' kuiti' te yivi', sandaku Ndiosí nimá sakuu' e'.

²⁰ Te siin' tuku' ndii, ni sko'nu' tu'un ndei' Ndiosí te kundani ne yivi' ña yoo kua'a' kuachi nja. Ndisu kii' ni kukua'a' ka kuachi ne yivi' ndii, so'o kukua'a' ka ña ndani mii' ña'a' Ndiosí, ²¹ te sakan' naa xaa' kuachi e' xa'ndia chuun' a te xi'í e' ndii, sakan' tu xa'ndia chuun' ña ndani mii' Ndiosí yoo' ndasandaku a nimá e' nuu' a, te taxi a kivi' ñuu e' ña kōo' kivi' ndi'i' xa'a' a ña ni xaa xto'o e' Jesucristo xa'a' e'.

6

Ni xi'i inga' e' xiin' Cristo nuu' krusin, te ni natiaqu inga' tu e' xiin' a

¹ Naa' sakan' ndii, ¿ndee ña va'a ka'an e' xa'a' ña jaan'? ¿Ñáá saa na xaa' e' kuachi te kundani mii' ka Ndiosí yoo'? ² Kuasa' xachi' sakan' ran', kuachi ndii ne xa ni xi'i nuu' kuachi nduu' yoo', sakan' na kuii' kivi' kaka ka yoo' xaa' e' kuachi.

³ Sūu xiní kaxi' sakuu' yoo' ña sãã nii' n̄i nduujin e' xiin' Cristo kii' n̄i ch̄ich̄i e' kuenta a ndii, nii' sakan' tu ndee naa n̄i xi'i na e' xiin' a. ⁴ Sakan' ña kii' n̄i ch̄ich̄i e' kuenta Jesús ndii, ndee naa n̄i xi'i inga' e' xiin' a, te n̄i ñu'u inga' tu e' xiin' a t̄ix̄in ñu'u'. Sakan' te sãã nii' n̄i san̄atiaku ña'a' yuva' e' xiin' ña nd̄iee' ndatun' va' ndii, n̄i san̄atiaku tu a yoo' te kaka e' xiin' kivi' ñuu xaa'.

⁵ Sakan' na kuii', naa' n̄i nduujin e' xiin' a ña n̄i xi'i a ndii, nii' sakan' tu nduujin e' xiin' a sãã nii' n̄i nat̄iak̄u a. ⁶ Te xiní e' ña kivi' ñuu yata' e' ndii, n̄i kuxi inga' a nuu' krusin xiin' Cristo, sakan' te ndoñu'u' ña ndioo' in̄i iin' e' ña xaa' e' kuach̄i, te sakan' kaka nuu ka e' nuu' kuach̄i jaan'. ⁷ Sakan' ña ne xa n̄i xi'i ndii, xa n̄i sain' n̄ia nuu' ña xaa' n̄ia kuach̄i. ⁸ Te siin' tuku' ndii, naa' n̄i xi'i e' xiin' Cristo ndii, in̄i e' ña kut̄iak̄u tu e' xiin' a. ⁹ Sakan' ña xiní e' ña n̄i nat̄iak̄u Cristo, te koo' kivi' ka kuv̄i a. Kuach̄i ndii x̄a'ndia chuun' ka ña xi'i jaan' nuu' a. ¹⁰ Sakan' ña kii' n̄i xi'i Jesús ndii, xa unta' sakan' n̄i xi'i a xa'a' kuach̄i e', te koo' kivi' ka kuv̄i a. Ndisu vit̄in ndii, tiaku a xaa' a ña kuní Ndiosí. ¹¹ Te sakan' tu iin kachi sãã ndo'ó kuenta, ña ne xa n̄i xi'i nduu' ndo' nuu' kuach̄i ndo', ndisu tiaku ndo' vit̄in te sãã ndo' ña kuní Ndiosí kuj̄iti' xa'a' a ña n̄i nduujin ndo' xiin' xto' o e' Jesucristo.

¹² Ña jaan' na kuii' na kaka nuu ka ndo' nuu' kuach̄i xiin' ñu'u' nde'i ndo', ña kuv̄i ñaa', te n̄i ndee sãã tu ndo' ña ndioo' in̄i ñu'u' nde'i ndo' ñaa'. ¹³ Te sakan' tu san̄akua'a ndo' i'in tu'un' ñu'u' nde'i ndo' nuu' kuach̄i ndee naa ndachuun' ña sakuiniá ña n̄ia'a. Süu' jaan' ndii ndee chaa' ka san̄akua'a xiin' mii' ndi'i ndo' nda'a' Ndiosí

ndee naa ne xa ni xi'i, te ni natiaku ni tukuu nja. Xa'a' a jaan' na sanakua'a ndo' i'in tu'un' nu'u' nde'i ndo' nda'a' Ndiosí, te kunduu a ndee naa ndachuun' ña kuvi xaa' sakan', te xaa' ndo' ña ndaku. ¹⁴ Kuachi ndii kuasa' ka xa'ndia chuun' kuachi nuu' kivi' nuu' ndo', sakan' ña koo' ka ndiee' tu'un' ndei' Ndiosí nuu' ndo', süu' jaan' ndii ña ndani mii' Ndiosí ndo'ó nduu' ña kumi' ndiee' nuu' ndo' vitin.

Kuní a kaka ndaku e' nuu' Ndiosí xiin' nuu' ne yivi'

¹⁵ Naa' sakan' ndii, ¿ñáá saa e' kuachi vitin ña kumi' ka tu'un' ndei' Ndiosí ndiee' nuu' e', süu' jaan' ndii ña ndani mii' Ndiosí yoo' kumi' ndiee' nuu' e'? Kuasa' xachi' sakan' ran'. ¹⁶ Süu xini kaxi' ndo'ó ña naa' sanakua'a xiin' mii' ndo' nda'a' iin ne yivi' te sachuun' ndo' nuu' nja ndii, ne jaan' xiko' ni'i' ndo'ó. Te sakan' tu' yoo a naa' sanakua'a xiin' mii' e' nuu' kuachi ndii, kuvi xachi' e'. Ndisu naa' sanakua'a xiin' mii' e' nda'a' Ndiosí te saxinú e ña kuní a ndii, ndasandaku a nimá e'. ¹⁷ Ndisu chindani va Ndiosí ña tee' ndee ni xiko' ni'i' kuachi ndo'ó ndii, xa ni kandixa' ndo' ña ndixa' xa'a' Jesús vitin xiin' iin kanii' nimá ndo' saa nii' yoo' a ni natin ndo'. ¹⁸ Te kij' xa ni ndoo ndiká ndo' nuu' ndiee' kuachi ndii, ni nanduü ndo' ne xika' nuu' nuu' ña ndaku ña kuní Ndiosí. ¹⁹ Ka'an i ña yo'o' xiin' ndo' xiin' ña ka'an ndiaa jaan' xa'a' a ña tia'an kuvi kundani va'a ndo' ña ni sania'á i ndo'ó jaan'. Xta'an' ndii, ni sanakua'a ndo' i'in tu'un' nu'u' nde'i ndo' nuu' ña xe'na' xiin' nuu' ña nja'a, te ni nduu ndo' ne xika' nuu' nuu' ña jaan'. Ndisu vitin ndii, na sanakua'a ndo' i'in tu'un' nu'u' nde'i ndo' jaan'

nuu' ña ndaku ña kuní Ndiosí, te sakan' kunduu ndo' xanuu' nditja Ndiosí kuñti'. ²⁰ Kuachj ndii, kij' n̄i x̄iko ni'i' kuachj ndo'ó ndii, n̄i xika nuu ndo' nuu' ña ndaku ña kuní Ndiosí. ²¹ Ndisu kij' n̄i x̄iko ni'i' kuachj jaan' ndo'ó ndii, k̄o'o' ndee jin nuu' ña va'a n̄i k̄i'in ndo', süu' jaan' ndii sakuchani ndi'i' ña jaan' ndo'ó vitin, kuachj ndii mii' ndi'i' ndoso' ña jaan' ndii, xi'í ne yivi' xaa' a. ²² Te ndii, vitin ña xa n̄i ndoo ndiká ndo' nuu' kuachj jaan', te n̄i n̄anduü ndo' ne xika' nuu' nuu' Ndiosí ndii, kuní a kaka ndo' saa kuní mii' a kuñti', te ndi'i' ndoso' natjin ndo' kivi' ñuu ña k̄o'o' kivi' ndi'i'. ²³ Sakan' ña ya'vi e' ña natjin e' xa'a' kuachj e' ndii, ña kuní a kuv̄i e' nduu' a. Ndisu tumanj' ña natjin e' nda'a' Ndiosí xa'a' a ña inj̄i e' xini e' xto'o' e' Jesucristo ndii, kivi' ñuu ña k̄o'o' kivi' ndi'i' nduu' a.

7

Xa'a' a ña inj̄i e' xini e' Jesús te sakakú a yoo', süu' xa'a' a ña saxinú e' tu'un ndei' Moisés

¹ Ne ñañi ta'an' i, ka'án i xiin' ndo'ó, ne xini tu'un ndei' Ndiosí. Xiní ndo'ó ña tu'un ndei' jaan' ndii, kumi' a ndiee' nuu' e' kij' tiaku kuñti' e'. ² Saa e' kuenta naa kuu' jin ña'a' kij' tunda'á' a' ndii, kumi' tu'un ndei' ña tunda'á' jaan' ndiee' nuu' a' kij' tiaku kuñti' ii' a. Ndisu naa' kuv̄i te jaan' ndii, k̄o'o' ka ndiee' kumi' tu'un ndei' jaan' nuu' ña'a' jaan'. ³ Ña jaan' na kiii', naa' tiaku ka ii' a' jaan', te tunda'a' a' xiin' tuk̄u te yivi' ndii, jin ña' xaa' kuachj nuu' Ndiosí xiin' te yivi' jaan' nduu' a'. Ndisu naa' kuv̄i ii' a' jaan' ndii, ndoo ndiká a' nuu' tu'un ndei' jaan'. Te ndüu' a' jin

ña' xaa' kuächì nuu' Ndiosí tee' ndee tunda'a' a' xiin' tuku te yivi'.

4 Sakan' tu ndo'ó, ne ñañi ta'an' i ndii, ne ni xi'i nduu' tu ndo' nuu' tu'un ndei' Ndiosí xa'a' a ña ni xi'i Cristo xa'a' kuächì e', sakan' na iin ndaa' ni nandu'u ndo' xiin' a xa'a' a ña ni xi'i a xa'a' kuächì e' jaan', te ni natiaku a, te kuvì saa ndo' ña va'a ña xtanì Ndiosí. 5 Sakan' ña kii' ni xika e' xaa' e' ña kuni iin' mii' e' xta'an' ndii, ni chu'u' ndi'i tu'un ndei' jaan' ña ndioo' ini iin' e' yoo' te saa ka e' ña nia'a jaan' xiin' iin' e', sakan' te ni xata'an kuvì e' nuu' Ndiosí. 6 Ndisu vitin ndii, xa'a' a ña ni xi'i e' nuu' tu'un ndei' ña ni xikò ni'i' yoo' jaan' ndii, xa ni ndoo' ndiká e' nuu' a jaan', te sakan' xika' nuu' e' nuu' Ndiosí xiin' ndiee' xaa' ña taxi' Espíritu Santo. Te süu' xika' nuu' e' nuu' a saa ka'an chuun' tu'un ndei' yata' ña ni ke'i te yivi'.

Yo'o' ka'an Pablo xa'a' kuächì ña ñu'u' iin' ra

7 Tee' ka'an ndo' xiin' i ña naa' sakan' nduu' a ndii, ¿ñaá kuächì nduu' tu'un ndei' jaan'?, kachì ndo'. Kuäsa' xachi' sakan' ran'. Ndisu naa' ni ka'an tu'un ndei' jaan' ndee ña nduu' kuächì ndii, kündani yu'u ndee ña nduu' kuächì. Te ni ndee köo' kivi' kündani tu i naa' kuächì nduu' a ña ndioo' ini e' xa'a' ña'a inga ne yivi' naa' ni ka'an tu'un ndei' jaan' ndii: "Ndiöo' ini ndo' xa'a' ña'a inga ne yivi'." Sakan' yoso' a. 8 Ndisu kuächì ña ñu'u' nimá i jaan' ndii, tu'un ndei' jaan' ni nduu' kuej a, te xiin' ña jaan' ni sakuiniá a sakuu' nuu' ña ndioo' ini kini nimá i. Kuächì ndii, kii' xini yu'u ña ka'an tu'un ndei' jaan' ndii, köo' tu ña ndiee' kuächì jaan' nuu' i. 9 Te kii'

tĩa'an kunj̄i yu'u ña ka'án chuun' tu'un ndei' jaan' ndii, nj̄i xanini j̄i ña te yivi' va'a nj̄i nduu j̄i. Ndisu kij̄i nj̄i kundani j̄i ña ka'án ña jaan' ndii, nj̄i xa'a' xiko' ni'i' kuach̄i j̄i jaan' yu'u, te nj̄i xata'an kuv̄i j̄i nuu' Ndiosí. ¹⁰ Te nj̄i kundani j̄i ña xa mji' tu'un ndei', ña nj̄i xata'an tax̄i kivi' ñuu j̄i ña kōo' kivi' ndi'i' jaan', nduu' ña nj̄i tax̄i te nj̄i xata'an kuv̄i j̄i nuu' Ndiosí. ¹¹ Kuach̄i ndii tu'un ndei' jaan' nj̄i nduu kuej̄i kuach̄i jaan', te nj̄i xini xa'an' a yu'u, te sakan' nj̄i xata'an kuv̄i j̄i nuu' Ndiosí nj̄i xaa a. ¹² Sakan' na kuii' tu'un ndei' jaan' ndii, ña su'un nduu' a. Te j̄in ña ka'án chuun' a ndii, ña su'un nduu' a, te ña ndaku nduu' tu a, te ña va'a tu nduu' a.

¹³ Naa' sakan' nduu' a ndii, ¿ñaá tu'un ndei' va'a ña ka'án chuun' Ndiosí jaan' nj̄i nduu ña nj̄i xa'ni' yu'u nuu' Ndiosí? Kuasa' xachi' sakan' ran'. Süu' jaan' ndii kuach̄i nduu' ña nj̄i t̄in ndiaa tu'un ndei' jaan', te nj̄i xa'ni' a yu'u nuu' Ndiosí, sakan' te nia'a kuach̄i jaan' ña yoo ndiee' a nuu' j̄i. Sakan' nj̄i t̄in ndiaa kuach̄i jaan' tu'un ndei' jaan' te nia'a a ña n̄ia'a koo' chukuu' kuach̄i jaan'. ¹⁴ Sakan' ña xa xini e' ña tu'un ndei' jaan' ndii, nj̄i k̄iee a nuu' Ndiosí. Ndisu yu'u ndii, j̄in te yivi' j̄in yivi' kuj̄ti' nduu' j̄i, te xiko' ni'i' kuach̄i kivi' ñuu j̄i. ¹⁵ Xini j̄i yoo nduu' a ndo'o j̄i, sakan' ña xaa' j̄i ña va'a ña kuni j̄i saa j̄i, süu' jaan' ndii ña n̄ia'a, ña ndasi' j̄i saa j̄i, nduu' ña xaa' j̄i. ¹⁶ Te vit̄in ndii, xa'a' a ña xaa' j̄i ña n̄ia'a, ña kuni j̄i saa j̄i jaan' ndii, kuni kach̄i a ndii ña va'a nduu' tu'un ndei' Ndiosí jaan'. ¹⁷ Sakan' na kuii' süu' xaa' mji' yu'u kuach̄i jaan', süu' jaan' ndii kuach̄i, ña ñu'u' j̄in' j̄i, nduu' ña xaa' sakan', te xaa' j̄i ña

jaan'. ¹⁸ Te xini' yu'u' ña kōo' ndee jin' ña va'a ñu'u' jin' i, suu' ka'an' i xa'a' ñu'u' nde'i' i. Xa'a' a jaan' na tee' ndee kuni saa i ña va'a ndii, kuv'i saa e. ¹⁹ Te süu' ña va'a, ña kuni saa i jaan' xaa' i. Süu' jaan' ndii ña ña'a, ña kuni i saa i jaan', xaa' i. ²⁰ Te naa' xaa' i ña kuni saa i jaan' ndii, süu' yu'u' ka xaa' ña ña'a jaan'. Süu' jaan' ndii kuachi, ña ñu'u' jin' i jaan', nduu' ña xaa' sakan', te xaa' i ña jaan'.

²¹ Ña jaan' na kuii' sakan' ndo'o' i, tee' ndee kuni saa i ña va'a ndii, xa ikan' yoo tu ña ña'a jin' i, te tax'i' a saa i ña va'a jaan'. ²² Sakan' ña ndee maa' tixin' ini' i ndii, xtan' i saa i ña ka'an' tu'un' ndei' jaan'. ²³ Ndisu' xini' i ña jin' i ndii, yoo inga' ña xikuita'nú nuu' tu'un' ndei' jaan' ña kuni i saa i, te ña xikuita'nú jaan' nduu' kuachi ña ñu'u' jin' i, te suvi' tu' a nduu' ña xiko' ni'i' yu'u' ndee naa' jin' te naa' vi'e' kaa. ²⁴ Jin' te nda'vi' va' kuu' nduu' yu'u'. ¿Yoo' tu' kuv'i' sakahú yu'u' nuu' ñu'u' nde'i' i yo'o', ña kuni ka'ni' yu'u' nuu' Ndiosí? ²⁵ Chindani' va' Ndiosí, sakan' ña ni' sakahú xto'o' e' Jesucristo yu'u'. Sakan' na kuii', tee' ndee xika' nuu' yu'u' nuu' tu'un' ndei' Ndiosí xiin' ña kuni i xtun, ndisu' xiin' jin' i ndii, xiko' ni'i' kuachi' kivi' ñuu' i.

8

Na kaka' e' saa kuni Espiritu Santo

¹ Sakan' na kuii' vitin' ndii, kōo' ndee jin' xa'a' ña katun' Ndiosí yoo', ne' ini' xini' Cristo Jesús, sakan' ña süu' xika' ka' e' saa kuni jin' e', süu' jaan' ndii xika' e' saa kuni Espiritu Santo. ² Kuachi' ndii, tu'un' ndei', ña nduu' kuenta

Espíritu, ña taxi' kivi' ñuu e' xa'a' a ña ini e' xini e' Cristo Jesús ndii, ni sakakú a yoo' nuu' ña xiko' ni'i' kuachí yoo' xiin' nuu' ña xata'an kuví e' xa'a'. ³ Kuachí ndii ni saxinú Ndiosí ña ni kuví saxinú tu'un ndei' jaan' xa'a' a ña itia' kuu' ini ne yivi' nuu' ña nia'a. Xa'a' a jaan' na ni tianu' a si'e a iin yivi' xiin' iin ñu'u' nde'i ndee naa ña kumi' yoo', ne xaa kuachi, te ni sanakua'a xiin' mii' a te kuitia ní' a xa'a' kuachi e'. Te sakan' te nuu' ña ni xi'i Jesús jaan', ni sakakú a yoo' nuu' ña xiko' ni'i' kuachí yoo'. ⁴ Sakan' ni xaa Ndiosí te saxinu ndaku Jesús nuu' e' sakuu' ña ka'an chuun' tu'un ndei' jaan', sakan' ña yoo' ndii, xika' ka e' saa kuní ñu'u' nde'i e', süu' jaan' ndii xika' e' saa kuní Espíritu Santo.

⁵ Te ne xika' saa kuní iin' mii' nia ndii, xanini nia xa'a' ña ndioo' ini iin' nia jaan' kuiti'. Ndisu ne xika' saa kuní Espíritu Santo ndii, xanini nia xa'a' ña kuní ña jaan' kuiti'. ⁶ Te yoo ka ndi'ni xa'a' ña ndioo' ini iin' nia jaan' ndii, kuví xachi' nia nuu' Ndiosí, ndisu yoo ka ndi'ni xa'a' ña xiko' ni'i' Espíritu Santo jaan' kivi' ñuu nia ndii, koo maní' nimá nia, te natiin nia kivi' ñuu ña koo' kivi' ndi'i'. ⁷ Xa'a' a jaan' na ña ndioo' ini iin' jaan' ndii, ña ndasi' ta'an' xiin' Ndiosí nduu' a, te kuni a saxinú a ña ka'an chuun' tu'un ndei' Ndiosí, te ni ndee kuví tu saa a ña jaan'. ⁸ Te ne xika' saa kuní iin' nia jaan' ndii, kuví sakuatia' nia Ndiosí.

⁹ Ndisu ndo'ó ndii, xika' ka ndo' saa kuní iin' ndo' jaan', süu' jaan' ndii xika' ndo' saa kuní Espíritu Santo naa' ndixa xna'a naá Espíritu Ndiosí nimá ndo'. Te yoo ka koo' Espíritu Cristo

naá nimá ndii, süu' kuenta Cristo xna'a nduu' nja. ¹⁰ Ndisu naa' ndu'u' xna'a Cristo tixin nimá ndo' ndii, tee' ndee kuví ñu'u' nde'i ndo' xa'a' kuachi ndii, taxí Espíritu kutiaku ndo' xa'a' a ña xa ni xandaaku Ndiosí nimá ndo' nuu' a. ¹¹ Te naa' naá Espíritu Ndiosí, ña ni sanatiaku Jesús, nimá ndo' ndii, Ndiosí jaan' tu sanatiaku ñu'u' nde'i ndo' xa'a' ña naá Espíritu a jaan' nimá ndo'.

¹² Ñani ta'an' i, xa'a' a jaan' na kuii' kúmi' e' ña ndei' te kaka ka e' saa kuní iin' mji' e'. ¹³ Kuachi ndii, naa' xika' ndo'ó saa kuní iin' mji' ndo' ndii, kuví xachi' ndo' nuu' Ndiosí, ndisu naa' xiin' ndiee' Espíritu Santo sandi'i' xachi' ndo' ña kuní iin' mji' ndo' jaan' ndii, kutiaku xna'a ndo'.

¹⁴ Kuachi ndii sakuu' ne taxi' ña ndiaka' ña'a' Espíritu Santo ndii, si'e Ndiosí nduu' nja. ¹⁵ Sakan' ña ni natjin ndo'ó espíritu, ña tuku ni xiko' ni'i' ndo'ó, te kaka iyo ndo'. Süu' jaan' ndii Espíritu, ña ni sananduu' Ndiosí ndo'ó si'e a, ni natjin ndo'. Te ña jaan' xaa' sakan' te ka'an' e' xiin' Ndiosí ndii: "Tata yuva' i", kachi e'. ¹⁶ Te suvi tu Espíritu jaan' nduu' ña nduuiin' xiin' espíritu e', te ndiee' yu'u' a nuu' a ña xa nduu' e' si'e Ndiosí. ¹⁷ Te xa'a' a ña si'e a nduu' e' ndii, natjin tu e' ña ni taxa'a Ndiosí xa'a' e', te natjin e' ña jaan' xiin' Cristo. Sakan' ña naa' ndo'o' e' saa ni ndo'o' a ndii, tjin ka'nu' tu Ndiosí yoo' xiin' Cristo jaan'.

¹⁸ Kuachi ndii xiní kaxi' yu'u' ña ndee sie näkuitá tundo'o' ña yoo nuu' kivi' ñuu' e' vitin xiin' ña ndatun' koo' chukuu' ña natjin e' saa Ndiosí naá kivi'. ¹⁹ Sakan' ña sakuu' ña ni xa'a Ndiosí ndiatu' ndi'ni ña xaa kivi' te nia'a Ndiosí

yoo nduu' xna'a si'e a. ²⁰ Kuachi ndii, süu' xa'a' a ña kuní mii' ña ni xa'a' Ndiosí na ni nañin a ña tívi' a, süu' jaan' ndii xa'a' ña xa sakan' ni kuní mii' Ndiosí. Ndisu ni nañin tu a ña ndiatu' iní a ²¹ ña ndoo ndiká a nuu' ña xiko ni'i' ña'a' ña sativi' ña'a' jaan'. Te ndiatu' tu iní a ña ndoo ndiká inga' a xiin' yoo', ne nduu' si'e Ndiosí, te nañin na a ña ndundatun a xiin' e'. ²² Kuachi ndii xiní e' ña tana' inga' sakuu' ña ni xa'a' Ndiosí ndee vitin. Te ndo'o' u'vi tu sakuu' a ndee naa ndo'o' iin ña' sakaku' si'e. ²³ Te süu' ña jaan' kuñi' ndo'o' sakan', süu' jaan' ndii tana' u'vi tu iní yoo', ne ni taxí Ndiosí Espíritu Santo naá nimá, ña nduu' ndee naa ña ni chikandia a nuu' e', ña ndiatu' iní e' xa'a' kivi' ña nañin nda'vi xachi' Ndiosí yoo', te nañin e' sakuu' ña va'a nda'a' a kii' sanduxaa' xachi' a ñu'u' nde'i e'. ²⁴ Kuachi ndii, kii' ni sakakú Ndiosí yoo' ndii, ni nañin e' ña ndiatu' iní e' jaan', ndisu ña kuví kuní nuu' e' ndii, küní a ña kundiatu iní ka e' xa'a' ña jaan'. Sakan' ña koo' ndee iin ne yivi' ndiatu' iní xa'a' ña xa kumi' nja. ²⁵ Ndisu xa'a' ña ndiatu' iní e' ña tia'an kuví kuní e' ndii, na kundiatu ndituní kuie e' xa'a' a.

²⁶ Te nii' sakan' tu chindie' Espíritu Santo yoo' kii' itia' iní nimá e', kuachi ndii xiní e' ndee ña kakan e' nuu' Ndiosí. Ndisu mii' Espíritu jaan' xikui'ní xa'a' e' nuu' Ndiosí tee' ndee xiin' ña tana' ña kuví ka'an e' xiin' tu'un e'. ²⁷ Te Ndiosí ndii, xa'a' a ña suvi' a xachuun' ndi'i xiin' nimá e' ndii, xa xiní a jaan' ndee ña kuní Espíritu ña naá nimá e' jaan'. Sakan' ña xikui'ní Espíritu jaan' xa'a' yoo saa nii' kuní Ndiosí xa'a' a ña nduu' e' kuenta a.

Kanando e' nuu' sakuu' tundo'o' ña ndo'o' e'

²⁸ Te siin' tuku' ndii, xa xiní e' ña xa'a' a ña ndani e' Ndiosí, na sakuu' ña ndo'o' e' ndii, ña va'a nduu' a xaa' a, sakan' ña ni kana a yoo' saa ni chituní mii' a. ²⁹ Sakan' ña yoo' ne xa ni nakaxin Ndiosí ndee kij' tia'an kua'a jin yivi' ndii, ni chituní a ña kuu e' saa nii' kuu' si'e a. Te sakan' si'e a jaan' kunduu ñani ña xkua'a' nuu' kua'a' ne ta'an' a. ³⁰ Te yoo', ne xa ni chituní a ña koo e' sakan' ndii, ni kana tu a yoo', te yoo', ne ni kana a jaan' ndii, ni xandaku tu a nimá e' nuu' a, te yoo', ne ni xandaku a nimá jaan' ndii, nduu' e' kuenta mii' ndatun' kaa' mii' ndu'u' a.

³¹ Xa'a' a jaan' na kuu' kuví ka'an e' ña naa' Ndiosí yoo xiin' e' ndii, ¿yoo kuví kanando yoo'? ³² Sakan' ña Ndiosí ndii, ni kuu xi'ndia' a si'e a nuu' e', süu' jaan' ndii ni sanakua'a ña'a' a, te ni xi'i ña jaan' xa'a' kuachí sakuu' e'. Xa'a' a jaan' na nii' sakan' tu taxi inga' a xiin' si'e a jaan' nuu' e' sakuu' ña'a. ³³ Naa' sakan' ndii, koo' xachi' ka ña kuví tijn kuachí yoo', ne xa ni nakaxin Ndiosí ran'. Sakan' ña mii' a jaan' nduu' ña xa ni ka'an ña ne ndaku nimá nduu' e' nuu' a. ³⁴ Te sakan' tu koo' xachi' ka ña kuví katun' yoo' nuu' Ndiosí. Sakan' ña Cristo nduu' ña xa ni xi'i xa'a' kuachí e'. Te süu' sakan' kuiti', süu' jaan' ndii xa ni natjaku tukuu a, te ndu'u' a nda'a' kua'a Ndiosí xikui'ní a xa'a' e'. ³⁵ Te sakan' ni tu koo' xachi' ña kuví saa sakan' te nakoo Cristo ña ndani a yoo', naa kuu' tundo'o', uun naa kuu' ña ndi'ni nimá e', uun naa kuu' ña ndikún u'vi ne yivi' yoo', uun naa kuu' soko, uun naa kuu' ña natiín e' xa'a' toto, uun naa kuu' ña kuain', uun naa kuu' ña xa'ni' ne yivi'. Ndee jin ña jaan' küvi

saa sakan'. ³⁶ Naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii:

Xa'a' a ña ndikún ndu ichi' un' ndii,
saa kivi' yoo ndu nuu' ña kuein' ña ka'ni' ne yivi'
ndu'.

Te kuu' nja xiin' ndu ndee naa xaa' ne yivi' xiin'
mbee, ti' xa xito' ka'ni' nja.

Sakan' yoso' a.

³⁷ Ndisu xa'a' a ña ndani Cristo yoo' ndii, mii' a saa sakan', te kanando xachi' e' nuu' sakuu' tundo'o' jaan'. ³⁸ Sakan' ña xini kaxi' yu'u' ña köo' xachi' ña kuví saa sakan', te naqoo Cristo ña ndani a yoo', naa kuu' ña xi'í e', uun naa kuu' ña xika' e' iin yivi', uun naa kuu' ángele, uun naa kuu' ña xa'ndia chuun' ka'nu', uun naa kuu' ña kumi' ndiee', uun naa kuu' ña ndo'o' e' vitin, uun naa kuu' ña kundo'o' e' nuu' ku'un e', ³⁹ uun naa kuu' ña ndiee' mii' sukun va ndivi', uun naa kuu' ña ñu'u' ndee ma'a va tixin ñu'u', ndee ndee ka ña ni kua'a ni xaa Ndiosí ndii, küvi saa a sakan' te naqoo Ndiosí ña ndani a yoo', sakan' ña ni nia'a ña ndani a yoo' xa'a' ña ni xaa xto'o' e' Jesucristo xa'a' e'.

9

Nakaxin Ndiosí yoo ka kuní mii' a kunduu kuenta a

¹ Xa'a' a ña nduu' i te ndikún Cristo ndii, ña ndixa ka'án i, süu' xini xa'an' i. Te Espíritu Santo ndiee' yu'u' nuu' nimá i ña ña ndixa ka'án i, ² kij' ka'án i ña ndiee' va xikui'nú titu'un' yu'u, te ndiee' va tu ndi'ni u'vi nimá i xa'a' ne ta'an' i. ³ Kuachi ndii xa nakuin' yu'u' yu'u nacha'an

i saa Ndiosí, tee' ndee ndondia i Cristo naa' xiin' ña jaan' kuví sakakú a ne ta'an' i, ne Israel, ne nduu' ichi' i mii' kuaxi i. ⁴ Sakan' ña ne Israel nduu' tu ne jaan', te ne jaan' tu nduu' ne xito' natjin nda'vi Ndiosí, te suvi tu nja nduu' ne ni nia'a Ndiosí ña ndjee' ndatun' va a, te suvi tu nja nduu' ne ni ndoo a kuento a xiin', te suvi tu nja nduu' ne ni taxí a tu'un ndei' a nuu', te suvi tu nja nduu' ne ni ka'an Ndiosí xiin' saa saka'nu' ña'a' nja, te suvi tu nja nduu' ne ni chikandia Ndiosí kuento a xa'a'. ⁵ Te sakan' tu ichi' yata' tu nja nduu' te xij' yata' e', te ni xika va'a ichi' Ndiosí, te kuenta te jaan' nduu' tu ichi' yata' Cristo kuenta ña nduu' a si'e ne yivi'. Te Cristo jaan' nduu' tu Ndiosí, ña xa'ndia chuun' xa'a' sakuu' ña yoo'. Na saka'nu' ña'a' e' ndee ndi'i' ni kivi'. Sakan' na kunduu a.

⁶ Ndisu süu' ka'an i ña ni saxinú Ndiosí tu'un ña ni taxí a jaan' nuu' ne jaan'. Kuachí ndii süu' sakuu' ne Israel jaan' nduu' kuenta Ndiosí, ⁷ te ni ndee süu' sakuu' tu siani' xika' Abraham nduu' xna'a siani' xika' ra nuu' Ndiosí. Süu' jaan' ndii ni ka'an Ndiosí xiin' ra ndii: "Siani' xika' Isaac kuiti' kunduu siani' xika' un'", ni kachi a. ⁸ Ña jaan' na kuni kachi a ndii, ndee jin ne yivi' nduu' si'e Ndiosí xa'a' a ña nduu' nja siani' xika' Abraham kuiti'. Süu' jaan' ndii ne ni taxí a kuento a xa'a' nuu' Abraham jaan' kuiti' nduu' xna'a siani' xika' ra. ⁹ Kuachí ndii ña yo'o' nduu' kuento a ña ni taxí a ndii: "Kivi' naa vitin nandiko' i kuiya ki'in, te Sara ndii, xa ni tuví si'e a'", ni kachi a. ¹⁰ Te süu' xa ña jaan' kuiti', süu' jaan' ndii sakan' tu Rebeca ndii, ni sakaku' a' te kuate si'e a' xiin' jin ndaa' te yivi' kuiti', te

jaan' nduu' xii' yata' e' Isaac. ¹¹ Ndisu ña kuní ka kaku te kuate jaan', te kii' kuní ka tu saa uvi saa' ra ña va'a, uun ña nja'a ndii, xa ni chituní Ndiosí ña nakaxin a iin te jaan', te süu' xa'a' ña ni xaa te jaan' ña va'a na ni nakaxin ña'a' Ndiosí, ¹² sakan' ña ni ka'an a xiin' Rebeca ndii: "Te xkua'a' kaka nuu nuu' te xanuu'", ni kachi a. ¹³ Te sakan' tu yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'an a ndii: "Ni kundani i Jacob, ndisu ni kundasi' i Esaú." Sakan' yoso' a.

¹⁴ Tee' ka'an ndo' xiin' i ña süu' ña xachuun' ndaku nduu' Ndiosí na xaa' a sakan', kachi ndo'. Kuasa' xachi' sakan' ran'. ¹⁵ Kuachí ndii yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ni ka'an a xiin' Moisés ndii: "Kuvita ini i xa'a' yoo ka kuní mii' i, te koo ka'nu' ini i xa'a' yoo ka kuní mii' i." Sakan' yoso' a. ¹⁶ Xa'a' a jaan' na kuii' ña kuvita ini Ndiosí xa'a' e' ndii, süu' kuenta ña ka'an nimá e' nduu' a, te ni ndee süu' kuenta ña ndíee' mii' e' nduu' tu a. Süu' jaan' ndii kuenta ña ni chituní Ndiosí ña kuvita ini a xa'a' kuiti' e' nduu' a. ¹⁷ Kuachí ndii yoso' a nuu' tutu Ndiosí ña ni ka'an a xiin' Faraón, te ni xandia chuun' kuu' nuu' ñuu' Egipto, mii' ka'an a ndii: "Ni sakuiso' chuun' i yo'ó te nia'a i ña ndíee' i xiin' ña kundo'o un', te kiku' tu'un xa'a' i kanii' nuu' ñuu' iin yivi'." Sakan' yoso' a. ¹⁸ Xa'a' a jaan' na kuii' kuvita ini Ndiosí xa'a' ne kuní mii' a kuvita ini a xa'a' kuiti', te xaxii a nimá ne kuní a saxii a nimá.

¹⁹ Ndisu tee' ka'an ndo' xiin' i ndii: "¿Ndee xa'a' ka'an Ndiosí ña ne ndiso' kuachí nduu' e', sakan' ña küvi xachi' sain kuiin e' ña xa ni chituní a saa a xiin' e'?" ²⁰ Ndisu ka'an yu'u xiin' ndo' ndii, ne yivi' iin yivi' kuiti' nduu' yoo'.

Kōo' nduu' xachi' yo'ó na nakan un' kuenta nuu' Ndiosí xa'a' ña xaa' a. Naa kuu' iin kisi ndii, ¿ñáá tuu ndo'ó ña kuví ka'an a xiin' te ni xa'a' ña'a' ndii: “¿Ndichun na ni xa'a' un' yu'u so'o?”, kachi a. ²¹ Xini e' ña te xachuun' xiin' ñu'u' kixin' ndii, kumi' ra ndiee', te kasa'a ra ndee ka nuu' kisi xiin' ñu'u' kixin' naa' kuní ra. Kuví kasa'a ra iin a xa'a' chuun va'a, te kuví tu kasa'a ra iin a xa'a' chuun kualí' kuu' so'o.

²² Te ndee naa sakan' tu yoo Ndiosí, kij' kuní a nia'a a ña xi'é a xini a kuachi, te kuni ne yivi' ña ndiee' a, sakan' na xiin' kua'a' ña kuiee ini ni kundieni a xa'a' ne xa ni yoo tu'va, te sando'o' ña'a' a, te nduxin ña. ²³ Te ni xaa tu a sakan' te nia'a a ña ka'nu' va ña nduu' a xiin' ne ni nakaxin a, te kuvita ini a xa'a' ña, te ne jaan' nduu' ne ni chituní a ndee ña nuu' ña kundiee ña mii' ndatun' va kaa'. ²⁴ Te yoo' tu nduu' ne ni kana Ndiosí jaan'. Te süu' ndu'u ne judío kuiti' ni kana a, süu' jaan' ndii ni kana tu a ndo'ó, ne tuku'. ²⁵ Naa ni ka'an Ndiosí xiin' Oseas, te ni ka'an tiakú tu'un a ndii:

Ka'an i ña ne nduu' kuenta i nduu' ne ni nduu kuenta i.

Te ka'an i ña kundani i ne ni ndani i.

²⁶ Te iin xaan' mii' ni ka'an i xiin' ne yivi' ndii: “Ndo'ó ndii, süu' kuenta i nduu' ndo'”, ikan' ka'an i xiin' ña ña si'e mii' yu'u Ndiosí tiaku nduu' ña.

Ni kachi Ndiosí xiin' Oseas jaan'.

²⁷ Te ni ka'an ndoso' Isaías, te ni ka'an tiakú tu'un Ndiosí, xa'a' ne Israel ndii: Tee' ndee yoo kua'a' ya'a ndu ne Israel, ndee naa ñuti' minj ka'nu' ndii,

chaa' kujiti' ndu kaku nuu' kuachi ndu.

²⁸ Kuachi ndii xa kuyatin' kuii va natava' ndaku
xto'o e' kuachi
sakuu' ne ndiee' jin yivi'.

Ni kachi ra. ²⁹ Te naa ni ka'an ka Isaías inga
xaan' ndii:

Naa' ni sakaku xto'o e' Ndiosí, ña ndiee' koo'
chukuu', jin chaa' ne xii' yata' ndu ndii,
xa ni ndoñu'u' ndu ndee naa ni ndo'o ne ni ndiee
ñuu Sodomá xiin' ñuu Gomorra.

Sakan' ni kachi ra.

Jini ne Israel xini nia Cristo

³⁰ Xa'a' a jaan' na kuii', ña yo'o' nduu' ña ka'an
ña ni ka'an i jaan'. Te ne tuku' ndii, tee' ndee ni
nduku' nia ña ko ndaku nimá nia nuu' Ndiosí
ndii, ni natjin nia ña ni xandaku a nimá nia jaan'
nuu' a xa'a' a ña ini nia xini ña'a' nia. ³¹ Ndisu
ne ta'an' i, ne Israel ndii, tee' ndee ni nduku' u'vi
nia ña sandaku Ndiosí nimá nia nuu' a xa'a' a ña
xanduxa' nia, te saxinú nia tu'un ndei' a ndii, ni
natjin nia ña sandaku a nimá nia nuu' a. ³² Ni
ndo'o nia sakan' kuachi ndii, ni nduku' nia ña
sandaku Ndiosí nimá nia nuu' a xa'a' a ña ini
nia xini ña'a' nia. Süu' jaan' ndii ni nduku' nia
ña sandaku a nimá nia nuu' a xa'a' a ña xaa' nia
ña ka'an chuun' tu'un ndei' a. Sakan' na ni kachi'
nia xiin' yuu', ña kaki'í ne kuni' ini. ³³ Naa yoso'
a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'an a ndii:

Chupun xa'a' va ndo'. Xa ni chindu'u' i jin yuu'
ñuu Sión.

Te nuu' yuu' jaan' kachi'í ne yivi' te nduva nia.

Ndisu yoo ka ini xini yuu' jaan' ndii, sakuchani
ña'a' a.

Sakan' kachi a.

10

¹ Ñani ta'an' i, ña ka'án nimá i xa'a' ne ta'an' i, ne Israel, xiin' ña ka'án i xiin' Ndiosí xa'a' nja ndii, ña kaku na nja nuu' kuachi nja nduu' a. ² Kuachi ndii kuví ndíee yu'u' i xa'a' ne jaan' ña xikán va nimá nja ña kaka nuu nja nuu' Ndiosí, ndisu xini nja saa kuni a saa nja. ³ Kuachi ndii nī kundani nja saa nī kuni Ndiosí sandaku a nimá nja nuu' a. Sakan' na nī xika nja sandaku mii' nja nimá nja nuu' a xiin' ndíee' mii' nja, te ka'an a ña ne ndaku nimá nduu' nja. Te nī natíin nja saa nī kuni Ndiosí sandaku a nimá nja nuu' a. ⁴ Kuachi ndii Cristo nduu' mii' xinú ña ka'án tu'un ndei' Ndiosí. Sakan' te sandaku a nimá sakuu' yoo', ne iní xini ña'a'.

⁵ Te so' o yoso' tu'un ndei' Ndiosí ña nī ke'i Moisés jaan' xa'a' ne xika' sandaku mii' nimá nja nuu' Ndiosí xiin' tu'un ndei' jaan' ndii: “Yoo ka saxinú sakuu' ña ka'án chuun' tu'un ndei' Ndiosí ndii, kuťjaku nja saa tu'un ndei' jaan'.” Sakan' kachi a. ⁶ Ndisu yoso' a nuu' tutu Ndiosí ña ne iní xini ña'a' kuťi' nduu' ne yoo ndaku nimá nuu' a, sakan' na ka'án a ndii: “Kānini ndo' xiin' nimá ndo' ndii: ¿Yoo tu kuví ndaa ndivi', te na'in nja a? (Kij' ka'án e' sakan' ndii, ndee naa' kuni sanuu' e' Cristo.) ⁷ Nī ndee kā'án tu ndo' xiin' nimá ndo' ndii: ¿Yoo tu nuu' ndee yavi kunu te na'in nja a?” (Kij' ka'án e' sakan' ndii, ndee naa' kuni xta'ni' e' Cristo tein ne nī xi'i.) Sakan' yoso' a. ⁸ Ndisu yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii: “Yaťin nuu' ndo', te yaťin tu nimá ndo' yoo tu'un va'a jaan'”, kachi a. Te tu'un va'a jaan' nduu' tu ña ka'án ndoso' ndu'u nuu' ndo' vīťin te iní ndo' kuni ndo' Jesús. ⁹ Sakan' ña naa' ka'an un' xiin'

yu'u' un' ña Jesús nduu' xto'o nuu' sakuu' ña'a, te iní un' xiin' nimá un' ña ni sanatiaku ña'a Ndiosí ndii, kaku un' nuu' kuachí un'. ¹⁰ Kuachí ndii xiin' nimá e' iní e' xini ña'a' e' te xandaku Ndiosí nimá e' nuu' a. Te xiin' yu'u' e' ka'án e' ña nakuni ña'a' e' nuu' ne yivi' te sakakú a yoo' nuu' kuachí e'. ¹¹ Naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii: “Yoo ka iní xini ña'a' ndii, tãxi a kuchani ña.” Sakan' yoso' a. ¹² Kuachí ndii iin ndaa' nduu' e' tee' ndee ne judío nduu' e', uun ne tuku' nduu' e'. Sakan' ña iin ndaa' Ndiosí nduu' xto'o nuu' sakuu' e', te sañu'u' kua'a' a saa ka ta'an' ne yivi' xikán nuu' a. ¹³ Kuachí ndii yoso' tu a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii: “Yoo ka kakan nuu' xto'o e' Ndiosí jaan' ndii, sakakú ña'a' a nuu' kuachí ña”, kachi a.

¹⁴ Ndisu xini kaxi' e' ña küvi kakan ne jaan' nuu' a naa' tia'an iní ña kuní ña'a' ña. Te küvi tu iní ña kuní ña xto'o e' naa' tia'an kuní so'o ña tu'un a. Te sakan' tu küvi kuní so'o ña tu'un a naa' tia'an ka'an ndoso' ne yivi' nuu' ña xa'a' a. ¹⁵ Te, ¿yoo ku'un ka'an ndoso' tu'un a naa' ni tianu' ña'a' a? Naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii: “Ña va'a va' nduu' a kij' xaá ne ka'án ndoso' tu'un ña nachindiee' maní' yoo' xiin' Ndiosí, te ka'án tu ña tu'un va'a.” Sakan' yoso' a.

¹⁶ Ndisu ni natjin sakuu' ne ta'an' i, ne Israel, tu'un va'a jaan'. Naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ni ka'an Isaías ndii: “Tákui'e, kōo' ni kandixa' tu'un ña ka'án ndoso' ndu”, ni kachi ra. ¹⁷ Ña jaan' na kuii' kij' xini so'o e' tu'un va'a jaan', te xa'a' ña iní e' xini e' Ndiosí, te tu'un va'a jaan' nduu' ña ka'án xa'a' Jesucristo. ¹⁸ Ndisu

ndatu'ún' i ndo'ó ndii: ¿Ñáá nī xīnī sō'o ne jaan' tu'un va'a jaan'? Suu nī xīnī sō'o nīa a naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii: Te iin kanii' nuu' ñu'u' iin yivi' ka'án ndoso' ne yivi' tu'un va'a jaan'.

Te ndee mii' xan ndi'i iin yivi' xaá tu'un nīa. Sakan' yoso' a. ¹⁹ Te ndatu'ún' tu i ndo'ó ndii: ¿Ñáá nī kundani ne ta'an' i, ne Israel, tu'un va'a jaan'? Suu nī kundani nīa a naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí ña nī ke'i Moisés ndii: Sakuiñu ndo' yu'u' saa i xa'a' ne tuku', ne nduu' kuenta i.

Te sanasaá' i ndo'ó xa'a' ne tuu tu ndo' ña ne kuu' kaxi' nduu' nīa. Sakan' kachi Ndiosí, nī kachi a. ²⁰ Te yoso' tu a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ña nī xandiēni xiin' mii' Isaías, te nī ka'an ra ndii: Nī natīin ne tuku' jaan' yu'u' tee' ndee nī nanduku' nīa yu'u'.

Te tee' ndee nī ndatu'un' nīa xa'a' i ndii, nī satuví xiin' mii' mii' i nuu' nīa.

Sakan' yoso' a. ²¹ Ndisu yoso' tu a nuu' tutu Ndiosí ña nī ka'an Isaías jaan' ndii: “Nduvi' nī katani nda'a' i nuu' ndo'ó, ne sō'o, ne xīi nimá.” Sakan' yoso' a.

11

Nakaxin Ndiosí chaa' kuiti' ne Israel, te inī nīa kunī ña'a' nīa

¹ Sakan' na ndatu'ún' i ndo'ó ndii: ¿Ñáá xanini ndo' ña xa nī saxioo Ndiosí ne nduu' kuenta a nuu' a? Kuāsa' xachi' sakan' ran'. Kuachi ndii, sakan' tu yu'u' ndii, iin te Israel siani' xika'

Abraham nduu' i, te nduu' tu i kuenta ti'vi ne iin kuu' xiin' Benjamín. ² Ni saxioo Ndiosí nuu' a ne ni nakaxin a ndee xta'an' iin yivi' nduu' kuenta a. Tee' näka'an' ka ndo' saa yoso' a nuu' tutu Ndiosí xa'a' Elías kij' ni tiin kuachj ra ne jaan' nuu' a ka'an ra ndii: ³ "Táku'e, xa ni xa'ni' nja te ka'an tiakú tu'un un', te xa ni tani tu nja sakuu' yuu' ña ndiee' moto mii' ni saka'nu' ndu yo'ó. Te ndee iin ndaa' i so'o ni kaku. Te kuni ka'ni' tu nja yu'u", ni kachj ra. ⁴ Ndisu ni nakuiin Ndiosí nuu' ra ndii: "Xa ni xa siin' i uxá mi te yivi' xa'a' mii' i, te xika' nuu' nuu' i xiin' un', te koo' kivi' ni ita xiti' ra nuu' ndiosí saka ña nani' Baal, te saka'nu' ra a", ni kachj Ndiosí. ⁵ Te sakan' tu xaa' Ndiosí ndee vitin ndii, ni nakaxin a chaa' kuiti' ne ta'an' i, ne Israel, xa'a' a ña ndani mii' a ndu'u. ⁶ Te naa' ni nakaxin a ne jaan' xa'a' a ña ndani mii' ña'a' ndii, süu' xa'a' chuun va'a ña ni xaa nja nduu' a. Süu' jaan' ndii xa'a' a ña ndani mii' a ne jaan' kuiti' nduu' a. Sakan' ña naa' xa'a' a ña va'a ña xaa' nja ni nakaxin ña'a' a ndii, süu' xa'a' a ña ndani mii' ña'a' a kunduü a, ndisu süu' sakan' nduu' a. ⁷ Ña jaan' na kuii' ni nanduku' ne ta'an' i, ne Israel, ña sandaku Ndiosí nimá nja nuu' a, te ni natijn nja a, ndisu ne chaa' ne ni nakaxin Ndiosí ndii, ni natijn ne jaan' a. Te sakuu' tukú ka ne Israel jaan' ndii, ni kuxij nimá nja nuu' Ndiosí. ⁸ Naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'an a ndii:
 Ni sakuun' Ndiosí ma'na nuu' nimá ne Israel
 jaan' nuu' ichi' a,
 te ni ndasi tu a nduchi' nuu' nja,
 te ni ndasi ni tu a so'o nja,
 te küvi kuni so'o nja tu'un a ndee kivi' vitin.

Sakan' yoso' a. ⁹ Te sakan' tu yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' n̄i ka'an David ndii:
 Na kunduu' mii' yoo v̄iko' n̄ia,
 ndee naa iin̄ ñunu',
 xiin' ndee naa iin̄ itun' mii' xiku'ún saa.
 Te kunduu' a ña v̄iku'ún xa'a' n̄ia,
 te sando'o' ña'a' Ndiosí.

¹⁰ Te na ndasi nduchi' nuu' n̄ia te küvi kuni n̄ia nuu' Ndiosí.

Te na kutoso xachi' n̄ia nuu' kuachi ña ndiso' n̄ia.
 N̄i kachi ra.

Sakakú Ndiosí ne tuku' nuu' kuachi n̄ia

¹¹ Xa'a' a jaan' na ndatu'ún' i ndo'ó ndii: Kij' n̄i kachi' n̄i ne ta'an' i, ne Israel jaan' ndii, ¿ñáá xanini ndo' ña n̄i nduva xachi' n̄ia? Kuasa' xachi' sakan' ran'. N̄i xka'ndia ña jaan' te sakakú Ndiosí ne tuku', te sakuiñu a ne Israel jaan' kuiti'. ¹² Xa'a' a ña n̄i xaso'o' ne Israel jaan' nuu' Ndiosí ndii, n̄i nat̄iin ne yivi' iin̄ yivi' kua'a' ña va'a, ña taxi' Ndiosí. Te xa'a' a ña n̄i saxioo n̄ia ña kuni Ndiosí taxi' a nuu' n̄ia ndii, n̄i sañu'u' kua'a' a ne tuku' jaan', saa ka vi' tu kua'a' sañu'u' a yoo' kij' sanakua'a xiin' mii' sakuu' ne Israel jaan' nda'a' Ndiosí.

¹³ Te vit̄in ka'an i xiin' ndo'ó, ne tuku', ña Cristo nduu' ña n̄i tianu' yu'u, te sania'á i ichi' a nuu' ndo', te tiin' ka'nu' i chuun yo'o'. ¹⁴ Te kuni i naa' sakuiñu ne ta'an' i ndo'ó xa'a' a ña n̄i sakakú Ndiosí ndo'ó nuu' kuachi ndo', te sakan' küvi kaku tu sava ne jaan' nuu' kuachi n̄ia. ¹⁵ Kuachi ndii, naa' xa'a' a ña n̄i saxioo Ndiosí yatin' sakuu' ne ta'an' i, ne Israel jaan', te n̄i nako'o a ña man̄i' xiin' sakuu' inga ne yivi' iin̄ yivi' ndii, saa ka vi' tu saa a kij' nat̄iin tukuu a

ne Israel jaan'. Saa a xiin' nja ndee naa natiaaku tukuu nja ndee tein ne ni xi'i, te nakoo kivi' nuu nja na koo' kivi' ndi'i'. ¹⁶ Te naa' na su'un nduu' xita' va'a, na ni kua'a na nuu', na nduu' nditia nuu' Ndiosí ndii, na su'un nduu' tu kanii' xini' ixan'. Te sakan' tu naa' na su'un nduu' tio'o itun' ndii, na su'un nduu' tu nda'a' nu'.

¹⁷ Ndu'u ne Israel ndii, ndee naa tun' olivo tata tun' xa ni ta'nu sava nda'a' nduu' ndu. Te ndo'ó, ne tuku' ndii, ndee naa nda'a' tun' olivo iku' nduu' ndo'. Te ni'ni' ndiaa nda'a' tun' olivo iku' jaan' toko' tun' olivo tun' tata jaan' mii' ni ta'nu sava nda'a' tun' olivo tata jaan'. Te tio'o tun' tata jaan' taxi' sikui asin' va xa'a' nda'a' tun' olivo iku' na ni xikui'ni ndiaa jaan'. ¹⁸ Ndisu ka'an nuunu' ndo'ó, ne tuku', na ne ka'nu' ka nduu' ndo' te sakan' ne Israel, ne nduu' ndee naa nda'a' tun' olivo tata na ni ta'nu jaan'. Naa' ka'an nuunu' ndo' sakan' ndii, kuni a na saa ndo' kuenta na süu' ndo'ó, ne tuku', taxi' sikui asin' va nuu' tio'o tun' tata jaan'. Süu' jaan' ndii tio'o tun' tata jaan' taxi' sikui jaan' nuu' ndo'ó.

¹⁹ Tee' ka'an ndo' na xa ni ta'nu nda'a' tun' olivo tata jaan', te nakui'ni ndiaa ndu'u. ²⁰ Na ndaku ka'an ndo', ndisu ne jaan' ndii, xa'a' a na ni xiin' nja ini nja kuni nja Cristo na nduu' nja ndee naa nda'a' tun' olivo na ni ta'nu jaan'. Te ndo'ó, ne tuku' ndii, ni'ni' ndiaa ndo' nda'a' tun' olivo jaan' xa'a' a na ini kuiti' ndo' xini ndo' Cristo. Xa'a' a jaan' na va'a kuunu' nimá ndee jin ndo' xa'a' na jaan'. Süu' jaan' ndii nuu' na jaan' ndii, va'a ka kuyi'vi ndo' Ndiosí. ²¹ Kuachi ndii, naa' ni yoo ka'nu' ini Ndiosí xa'a' ne Israel, ne nduu' ndee naa nda'a' tun' olivo tata jaan'

ndii, kōo' ka'nu' tū inī a xa'a' ndo'ó naa' saa ndo' saa nii' nī xaā ne jaan'. ²² Ña jaan' na chuun xa'a' va e' xa'a' ña ndasun inī Ndiosí xiin' xa'a' ña kui'e a. Sakan' ña kui'e a xini a ne nī kunī naṭiṭin ña nī kunī a sakakú ña'a' a, ndisu ndasun inī a xini a ndo'ó, ne nī naṭiṭin ña jaan'. Ndisu naa' naḱoo ndo' ña ndasun inī a jaan' ndii, kunduu tū ndo'ó ndee naa nda'a' tun' olivo, ña nī ta'nu jaan'. ²³ Te naa' naḱoo ne jaan' ña inī nīa xini nīa Cristo ndii, kuvī naḱi'nī nī tukuū a ne jaan' mii' nī ndondia nīa. Kuachi ndii ña ndiee' koo' chukuu' nduu' Ndiosí te saa a sakan'. ²⁴ Kuachi ndii ndee naa nda'a' tun' olivo iku', ña nī tia'ndia te nī xikui'nī ndiaa a nda'a' tun' olivo taṭa jaan', nduu' ndo'ó. Sakan' ña tee' ndee nakuítá ndo' xiin' tun' olivo taṭa jaan' ndii, nī xikui'nī ndiaa ndo' nda'a' tun' jaan'. Saa ka vi' tū ne Israel, ne nduu' ndee naa nda'a' tun' olivo, ña nī ta'nu jaan' ndii, kuvī ya'a naḱi'nī tukuū Ndiosí ne jaan' mii' xa nī ndondia nīa jaan'.

Kaku sakuu' ne Israel xna'a nuu' kuachi nīa

²⁵ Ñani ta'an' i, kuní i ña kundani ndo' ña nī chituní si'e Ndiosí xa'a' ne Israel jaan', sakan' te küñuñu' nimá ndo'. Sava ne Israel ndii, nī xa xii nīa nimá nīa, te sakan' kundoo' nīa ndee skachi' ndi'i xinū ne tuku', ne nī naḱaxin Ndiosí, ne inī kunī Cristo. ²⁶ Ndi'i ña jaan' te sakakú Ndiosí sakuu' ne Israel nuu' kuachi nīa. Naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii:
Te xaā iin ña sakakú ne ndiee' ñuu Jerusalem, ña
ketā tein nīa,
te ndasandoō a ne nduu' siani' xika' Jacob nuu'
kuachi nīa.

27 Te kuento yo'o' ndoo i xiin' ne jaan' kij' sandoyo' i kuachi nja.

Ni kachi a. 28 Te xa'a' a ña ni natijn ne Israel jaan' tu'un va'a xa'a' Cristo ndii, ndasi' nja Ndiosí, te ña jaan' ndii, ña va'a ndo'ó nduu' a. Ndisu xa'a' a ña nduu' nja ne ni nakaxin Ndiosí ndii, kua'an na kua'an a ña ndani ña'a' a xa'a' a ña ni ndoo a kuento a xiin' te xij' yata' ndu. 29 Sakan' ña Ndiosí ndii, tu'un a nda'a' e' ña xa ni xamani' a yoo', ni ndee nako'o tu a ne xa ni kana a te kaka nja ichi' a. 30 Sakan' tu ndo'ó, ne tuku' ndii, ni saxinú ndo' ña kuní Ndiosí nuu' ni kixin. Ndisu kuvita inji a xa'a' ndo' vitin xa'a' a ña saxinú ne Israel jaan' ña kuní a. 31 Sakan' tu ne jaan' vitin ndii, saxinú nja ña kuní Ndiosí, ndisu natijn na nja ña kuvita inji a xa'a' nja naa kuvita inji a xa'a' ndo'ó. 32 Kuachi ndii mji' Ndiosí ni ndasi i'nu sakuu' ne yivi' nuu' ña so'o, sakan' te kivi kuvita inji a xa'a' sakuu' e'.

Xaka'nu' Pablo Ndiosí xa'a' a ña xini tuni a

33 Ña ndichi xava'a nduu' Ndiosí xiin' ña xini tuni, te sakuu' ña yoo kundani a, te koo' ndee iin ne kivi sanakuachi' ña chituni a, ni ndee koo' tu ne kivi nakuni sa'a yoo ichi' a. 34 Te koo' tu ndee iin ne xini ña xanini xto'o e' jaan', te ni ndee koo' tu ni ka'an ña kaa' va'a xiin' a. 35 Te ni ndee koo' tu ne yivi' ne kivi satatu ndee iin ña'a nuu' Ndiosí, te sakan' nakan nja ña'a jaan' nuu' a. 36 Sakan' ña sakuu' ña yoo ndii, mji' a ni xa'a' ña'a', te xa'a' a ña kuní Ndiosí na yoo a, te xa'a' mji' a yoo sakuu' ña jaan'. Te na natijn a sakuu' ña tiin' ka'nu' ña'a' e' ndee ndi'i' ni kivi'. Sakan' na kundu a.

12

Va'a ka taxī e' kivi' ñuu e' te kunduu a tumanī' nditiā Ndiosí

¹ Ñanī ta'an' i, ka'án nda'vi i xiin' ndo' ña xa'a' a ña kuvita inī Ndiosí xa'a' e' ndii, na sanakua'a na ndo' kivi' ñuu ndo' nda'a' a ndee naa iin tumanī' ña yoo tiaku te kunduu a nditiā Ndiosí, ña va'a kuni a xini a. Kuachi ndii sakan' kuni a saka'nu' ña'a' e'. ² Te kaka ka tu ndo' iin yivi' saa nii' xika' sakuu' ne yivi' iin yivi' vitin. Süu' jaan' ndii taxī ndo' ña ndasaxaa' Ndiosí nimá ndo' xiin' ña xanini ndo', sakan' te kuvi kundani kaxi' ndo' ndee ña nduu' ña va'a ña kuni Ndiosí saa ndo', xiin' ña xtani a, xiin' ña xachuun' ndaku.

³ Te xa'a' a ña ndani mii' Ndiosí yu'u na ni sakuiso' chuun' a yu'u te ka'án i xiin' sakuu' ndo'ó ña ká'an ñuñu' ndo' xa'a' mii' ndo' ya'a ka te sakan' ña kuni a, süu' jaan' ndii kuni a ña kanini kuiti' ndo' xa'a' mii' ndo' saa naá nimá ndo', xiin' saa ni taxī Ndiosí ña inī ndo' xini ña'a' ndo'. ⁴ Sakan' ña, naa kuu' yoo' ndii, yoo ñu'u' nde'i i'in e', te kua'a' tu'un' kuu' a, ndisu xa yoo xa yoo chuun nuu' i'in a. ⁵ Te nii' sakan' tu sakuu' yoo' ndii, tee' ndee kua'a' e' ndii, iin ndaa' nduu' e' xa'a' a ña inī e' xini e' Cristo.

⁶ Xa siin' ña chuun ni taxī Ndiosí nda'a' i'in e' saa kuni mii' a sañu'u' a yoo'. Naa' chuun va yoo ka xiin' ña ka'án tiakú nia tu'un a ndii, na saa nia ña jaan' saa kuu' ña inī kuiti' nia xini ña'a' nia. ⁷ Te naa' ña chindiee' nia ne yivi' nduu' ña chuun ña ni natijn nia nuu' Ndiosí ndii, na chindiee' ña'a' nia. Te naa' ña sania'á nia ne yivi' nduu' a ndii, na sania'á ña'a' nia. ⁸ Te naa' ña sandieni

n̄īa nimá ne yivi' nduu' a ndii, na sand̄ieni ña'a' n̄īa. Te naa' ña tax̄i n̄īa ña'a' nduu' a ndii, na tax̄i n̄īa a xiin' kan̄ii' nimá n̄īa. Te naa' ña ka'nd̄ia chuun' n̄īa nuu' ne nakayá xa'a' Jesús nduu' a ndii, na ka'nd̄ia chuun' n̄īa xiin' iin kan̄ii' nimá n̄īa. Te naa' ña kuv̄ita in̄i n̄īa xa'a' ne yivi' nduu' a ndii, na va'a' kuni n̄īa kij' xaa' n̄īa a.

Saa xika' e' iin yivi' kij' nduu' xna'a e' ne xika' ichi' Cristo

⁹ Te na kundani ta'an' ndaku ndo', te na kundasi' ndo' ña n̄īa'a, te kuní a ña kundikun kixin' ndo' ña va'a'. ¹⁰ Te kuní tu a ña kundani ta'an' i'in ndo' ndee naa iin ndaa' yuva' si'i' ndo'. Te kuní ni tu a ña koto ka'nu' ta'an' i'in ndo'. ¹¹ Te sachuun' ndiee' ndo', te k̄isuxan' ndo'. Te kuní a ña kaka nuu' ndo' nuu' xto'o e' Ndiosí xiin' iin kan̄ii' nimá ndo'. ¹² Te na nakuatia' va' ndo' xa'a' ña ndiatu' kutu' in̄i e'. Te sakan' tu na kukuie in̄i ndo' kij' yoo tundo'o' nuu' ndo', te na ka'an te ka'an tu ndo' xiin' Ndiosí. ¹³ Te na ch̄ind̄iee' ndo' inga ne nduu' tu kuenta Cristo ne kuní ña'a' nuu'. Te na nat̄iin va'a' ndo' ne xaá vi'e ndo'.

¹⁴ Ka'an ndo' xiin' Ndiosí ña sañu'u' a ne sando'o' ndo'ó, na ka'an ndo' xiin' a ña sañu'u' ña'a' a, te süu' sanacha'an' ña'a' ndo'. ¹⁵ Te na nakuatia' ndo' xiin' ne kuatia'. Te sakan' tu na kuaku' ndo' xiin' ne xaku'. ¹⁶ Te na kund̄iee man̄i' xiin' ta'an' ndo'. Te sakan' tu na kũñuñu' ndo', süu' jaan' ndii nduuj̄in ndo' xiin' ne nda'vi so'o. Ni ndee na k̄an̄in̄i tu ndo' ña ne xini tuní ka' nduu' m̄ii' ndo'.

¹⁷ Te na s̄an̄andiko' ndo' ña v̄a'a' nuu' ne yivi' xa'a' ña v̄a'a' ña xaa' n̄īa xiin' ndo'. Süu' jaan'

ndii na kaka ndo' saa ndo' ña va'a xa'a' sakuu' ne jaan'. ¹⁸ Te na saa va ndo' ña nduxa' te kaka manì' ndo' xiin' sakuu' ne yivi'. ¹⁹ Ndo'ó, ne ndani i ndii, sanandiko' ndo' ña ña'a nuu' ne yivi' xa'a' ña ña'a ña xaa' ña xiin' ndo'. Süu' jaan' ndii taxì ndo' na sando'o' ña'a' mji' Ndiosí. Kuachì ndii yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'an a ndii: "Mji' yu'u nakan kuenta nuu' ne xaa' ña ña'a xiin' ne yivi', te nacha'vi i ne jaan' xa'a' ña ni xaa ña", kachi xto'o e'. ²⁰ Te siin' tuku ndii, yoso' tu a tuku xaan' ndii: "Naa' jin ne ndasi' ndo'ó xi'í soko ndii, taxì ndo' ña kuxi ña. Te naa' ichi ini ña ndii, taxì ndo' tikuì ko'o ña. Kuachì ndii, naa' saa ndo' ña jaan' ndii, ka'an nuu' ña xa'a' ña ña'a ña ni xaa ña xiin' ndo' jaan'." Sakan' yoso' a. ²¹ Taxì ndo' ña kanando ña ña'a ndo'ó, süu' jaan' ndii mji' ndo'ó kanando nuu' ña ña'a jaan' xiin' ña va'a.

13

¹ Te na kandixa' sakuu' ndo' sakuu' te xa'ndia chuun' nuu' ñuu. Kuachì ndii koo' ndee jin te jaan' kumi' ndiee' te ka'ndia chuun' ra naa' taxì Ndiosí a. Sakan' na kuii' te xa'ndia chuun' jaan' ndii, mji' Ndiosí ni sakuiso' chuun' ña'a' te ndiee' ra. ² Ña jaan' na kuii' yoo ka xikuitá tei' nuu' ña ka'an te xa'ndia chuun' jaan' ndii, xikuitá tei' tu ña nuu' ña chikandu'u' Ndiosí xa'a' ña xa'ndia chuun' te jaan'. Te ne xikuitá tei' jaan' ndii, katun' ña xa'a' ña xikuitá tei' ña jaan'. ³ Sakan' ña te xa'ndia chuun' ndii, süu' yoo ra te sayi'vi ra ne xaa' ña va'a, süu' jaan' ndii yoo ra te sayi'vi ra ne xaa' ña ña'a. Xa'a' a jaan' na naa' küni ndo'

kuyi'vi ndo' nuu' te xa'ndia chuun' jaan' ndii, ña va'a saa ndo' te ka'an va'a ra xa'a' ndo'. ⁴ Kuachi ndii, te xa'ndia chuun' jaan' ndii, Ndiosí ni taxí chuun' jaan' nuu' ra te kundíee maní' ndo'. Ndisu naa' xaa' ndo' ña ña'a ndii, kuní a kuyi'vi ndo' te jaan', sakan' ña kümi' saka ra ña ndíee' te sando'o' ra ne yivi'. Kuachi ndii Ndiosí ni taxí chuun' jaan' nuu' ra te sando'o' ra ne xaa' ña ña'a. ⁵ Ña jaan' na kuu' kuní a ña kandi'xa' ndo' te xa'ndia chuun' nuu' ndo'. Süu' xa'a' a ña kuyi' sando'o' kuiti' ra ndo'ó kandi'xa' ña'a' ndo', süu' jaan' ndii saa tu ndo' ña jaan' xa'a' a ña naá kaxi' nimá ndo'. ⁶ Ña jaan' na kuní a ña cha'vi ndo' nda'a' te jaan' xu'un' yoo', kuachi ndii Ndiosí ni taxí chuun' jaan' nuu' ra. Te xa ndití ña xa'ndia chuun' ra jaan' xika' ra i'in kivi'. ⁷ Te nacha'vi ndo' sakuu' ne ndiso' ika' ndo'. Te naa' ndiso' ika' ndo' ndee ka xu'un' yoo' ndii, nacha'vi ndo' a nda'a' te jaan'. Te naa' ndiso' ika' ndo' xu'un' yoo' kuenta ñu'u' ndo' ndii, nacha'vi ndo' a. Te nuu' ne xata'an ña xito' ka'nu' ña'a' ne yivi' ndii, na koto ka'nu' tu ña'a' ndo'. Te naa' nuu' ña xata'an ña tijn ka'nu' ña'a' ne yivi' ndii, na tijn ka'nu' tu ña'a' ndo'.

⁸ Kuiso ika' ndo' ndee iin ne yivi'. Kuachi ndii, ña kuní kuiti' a kuiso ika' ta'an' ndo' ndii, ña kundani ta'an' ndo' nduu' ña jaan'. Sakan' ña naa' kundani e' ne yivi' xiin' e' ndii, xa saxinú e' ña ka'an tu'un ndei' Ndiosí. ⁹ Kuachi ndii, naa ka'an tu'un ndei' Ndiosí ndii: "Kümi' ndo' musa ndo'. Te ka'ni' tu ndo' ne yivi'. Te säkui'na' ndo'. Te ka'an ndo' tun vixi. Te ndio'o' ini ndo' xa'a' ña'a' ne yivi'." Te sakuu' tu'un ndei' jaan' xiin'

sakuu' ka tuku tu'un ndei' Ndiosí ndii, nakuitá a xiin' ña kundani e' ne yivi' xiin' e' jaan' saa nii' ndani xiin' mii' mii' e'. ¹⁰ Te yoo ka ndani ne yivi' ndii, koo' kivi' sando'o' ña ne jaan' xiin' ña ña'a. Ña jaan' na kuii' kij' ndani e' ne yivi' ndii, xa saxinú e' tu'un ndei' Ndiosí.

¹¹ Ña jaan' kuní a saa ndo', sakan' ña xa kua'an va kivi'. Sakan' na kuii' ndoto nuu' ndo', sakan' ña xika' ndo' iin yivi' ndee naa ne iin' va ma'na nuu'. Kuachi ndii xa kuyatin' ka kivi' ña kixin Cristo te sakakú a yoo' te sakan' kij' ni xa'a' ini e' xini ña'a' e'. ¹² Xa kuyatin' ndi'i ñuu, te xa kuyatin' kivi' ña nandiko' a. Sakan' na kuii' na vikuiin e' ña xaa' e' ña ña'a, ña xaa' ne yivi' mii' iin yavi. Te na koo tu'va e' xiin' tu'un ndatun' Ndiosí, te kunta'an' e' xiin' ña ña'a jaan'. ¹³ Te na kaka va'a e' ndee naa iin ke'in' nduu' a. Te na kasa'a ndo' viko' loco, te saxini xiin' mii' tu ndo'. Te saa tu ndo' ña xiin, ni ndee ña kini kuu' ndo' xiin' iin' ndo'. Te kani ta'an' ndo' kuento xiin' ne yivi', ni ndee kunduu tu ndo' ne ndasi' nuu'. ¹⁴ Ndisu nuu' a jaan' ndii, kundikun ni'i ndo' ichi' xto'o e' Jesucristo. Te vikuiin ndo' ña xanini ndo' saa kivi ki'in ndo' ña ndioo' ini ñu'u' nde'i ndo'.

14

Yo'o' ka'án Pablo saa kuní a kuu e' xiin' ne itia' ini nuu' ichi' Cristo

¹ Te natiiin va'a naa natiin' va'a ndo' ne nduu' kuenta Cristo xiin' e', ne itia' ini nuu' ichi' a. Te kij' xaa' ndo' sakan' ndii, kani ta'an' ndo' kuento xiin' ña. ² Naa kuu' sava ndo'ó ndii, xanini ndo'

ñā kuvj̄ kuxj̄ ndo' sakuu' nuu' a, ndisu tuku ndo', ne it̄ia' ñā inj̄ ndii, xanini ndo' ñā kuvj̄ kuxj̄ ndo' yuva kuj̄t̄i'. ³ Te ndo'ó, ne xixi' sakuu' nuu' a ndii, ká'an ichi' ndo' xiin' ne xixi' sakuu' nuu' a jaan'. Te ndo'ó, ne xixi' sakuu' nuu' a jaan' ndii, nātava' ndo' kuenta kuu' ne xixi' sakuu' nuu' a jaan'. Sakan' ñā nj̄ nat̄ijn̄ t̄u Ndiosí ne jaan'. ⁴ Te kōo' xachi' xa'a' a ñā natava' ndo'ó kuenta kuu' ne xika' nuu' nuu' xto'o e' Ndiosí. Mji' a jaan' ka'an naa' xika' nuu' va'a nj̄a uun naa' xika' nuu' va'a nj̄a nuu' a. Ndisu kaka nj̄i nj̄a ichi' a, kuachi' ndii kumi' xto'o e' Ndiosí jaan' ndiee' te ch̄indiee' ñā'a' a.

⁵ Yoo sava ne yivi' ndii, ka'nu' ka sava kivi' nuu' nj̄a te sakan' tuku a, ndisu sava nj̄a ndii, jin̄ kachi' nduu' sakuu' kivi' nuu' nj̄a. Sakan' na kuii' j̄in̄ ne ka'an ñā jaan' ndii, kuni' a ñā koo ñā ndaku nuu' nj̄a ñā ñā kandixa' nj̄a jaan' ndii, ñā va'a nduu' a. ⁶ Te ne tuu ñā ka'nu' ka sava kivi' ndii, xa'a' xto'o e' xaa' nj̄a a. Te ne kōo' kivi' ka'nu' nuu' ndii, xa'a' xto'o e' xaa' nj̄a a. Te ne xixi' sakuu' nuu' a ndii, xa'a' xto'o e' xixi' nj̄a a, sakan' ñā taxi' nj̄a ñā ch̄indani Ndiosí. Te ne xixi' sakuu' nuu' a jaan' ndii, xa'a' xto'o e' xixi' nj̄a a, sakan' ñā taxi' t̄u ne jaan' ñā ch̄indani Ndiosí. ⁷ Kuachi' ndii ndee jin̄ e' tiaku xa'a' mji' e' kuj̄t̄i'. Te ndee jin̄ t̄u e' kuvj̄ xa'a' mji' e'. ⁸ Te naa' tiaku e' ndii, xa'a' xto'o e' tiaku e' te sa'a e' ñā kuni' a. Te naa' nj̄ xi'j̄ e' ndii, kuenta xto'o e' nduu' e'. Ñā jaan' na kuii' naa' tiaku e', uun naa' nj̄ xi'j̄ e' ndii, kuenta xto'o e' nduu' e'. ⁹ Kuachi' ndii nj̄ xi'j̄ Cristo, te nj̄ nat̄iak̄u a, te sakan' kunduu' a xto'o nuu' ne nj̄ xi'j̄ xiin' nuu' ne tiaku.

¹⁰ Te ndo'ó ndii, kōo' ndee jin̄ xa'a' ñā natava'

ndo' kuenta kuu' ne nduu' kuenta Cristo xiin' e'. Te koo' tu ndee iin xa'a' ña ka'an ichi ndo' xa'a' ña. Kuachi ndii sakuu' e' kuita ndichi nuu' Cristo mii' sana'má a yoo'. ¹¹ Sakan' ña yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'an a ndii:

Ka'an kaxi' i xiin' ndo' ña xa'a' ña tiaku i ndii,
nuu' yu'u kuita xiti' sakuu' ne yivi'

te ndiëe yu'u' ña ña yu'u' nduu' Ndiosí.

Kachi a. ¹² Ña jaan' na kuii' i'in yoo' nataxi kuenta nuu' Ndiosí xa'a' mii' e'.

¹³ Ña jaan' na kuii' vikuiin e' ña natava' e' kuenta kuu' ta'an' e'. Te nuu' a jaan' ndii, ndee chaa' ka chituni e' ña kundu'u e' ña kaviko' ne nduu' kuenta Cristo xiin' e' te saa ña kuachi.

¹⁴ Te xini kaxi' yu'u' ña nuu' xto'o e' Jesús ndii, koo' ndee iin ña xaxi' ña kini iin' mii'. Ndisu naa' yoo ka tuu ña yoo ña xaxi' ña kini iin' ndii, ña kini iin' nduu' a nuu' mii' ne jaan'.

¹⁵ Saa e' kuenta ndii, naa' satuxu'vi ndo' nimá iin ne nduu' kuenta Cristo xiin' xa'a' ña xaxi' ndo' ndii, kuasa' ka nia'a ndo' saa ndani e' ne jaan'. Xa'a' a jaan' na sanduxin ndo' xiin' ña xaxi' ndo' jaan' iin ne xa ni xi'i Cristo xa'a'. ¹⁶ Ña jaan' na kuii' taxi ndo' ña kani'a a ne yivi' xa'a' ña xini ndo' nduu' ña va'a ña xaa' ndo'.

¹⁷ Kuachi ndii, ña xa'ndia chuun' Ndiosí nimá e' ndii, süu' kuenta ña xaxi' uun ña xi'i' nduu' a. Süu' jaan' ndii kuenta ña xachuun' ndaku e', xiin' ña xika' manj' e' iin yivi', xiin' ña va'a kuni e' nduu' a. Te sakuu' ña jaan' ndii, Espíritu Santo taxi' a nuu' e'. ¹⁸ Kuachi ndii, yoo ka xika' nuu' nuu' Cristo sakan' ndii, va'a kuni Ndiosí xini ña'a' a. Te va'a tu kuni ne yivi' xini ña'a' ña.

19 Ña jaan' na kuii' na kundikun n̄i' e' ña kundiee man̄i' xiin' ta'an' e', te sakua'nu' naa sakua'nu' ta'an' e' nuu' ichi' Ndiosí. 20 Xa'a' a jaan' na vikuijn ndo' ña sanduxín ndo' ña xaa' Ndiosí nimá ne ta'an' e' xiin' Cristo xa'a' ña xaxi' ndo'. Ña ndaku nduu' a ndii, ña va'a nduu' ndee ka nuu' ña xaxi'. Te ndii, vā'a xaa' ndo' xaxi' ndo' ña xaxi', ña kaviko' tuku ne ta'an' e' jaan', te saa n̄a kuach̄i. 21 Ndee va'a ka k̄uxi e' ndei' n̄i ndee kō'o tu e' vino, n̄i ndee ndiaa ka inga ña'a, te s̄anama' tu ña'a e' nuu' kuach̄i, te n̄i ndee s̄aa tu e' ña kandixa' ne jaan' ndii, kuach̄i nduu' a, te n̄i ndee s̄atuxu'ví e' nimá ne jaan' xa'a' ña jaan'. 22 Te naa' kandixa' ndo'ó ndii, va'a saa ndo' ndee ka ña jaan' naa' saa ndo' a nuu' Ndiosí kūit̄i'. Sakan' ña sañu'u' va' Ndiosí i'jn ndo'ó, ne tiin' kuach̄i xiin' m̄ji' kij' xaa' ndo' ña kandixa' ndo' nduu' ña ndaku. 23 Ndisu ne kandixa' ña vā'a kaxi' n̄a sava ña'a, te xaxi' n̄a a ndii, katun' xiin' mii' m̄ji' n̄a, sakan' ña kandixa' n̄a ña ña vā'a nduu' a. Te sakuu' ne xaa' ña jaan', te kandixa' n̄a ña süu' ña va'a nduu' a ndii, kuach̄i nduu' a nuu' Ndiosí.

15

1 Sakan' na kuii' yoo', ne xixa ña in̄i xini Jesús ndii, kuní a ña kundieni e' nuu' ne itia' ña in̄i xini n̄a a, te na k̄aka e' xa'a' ña va'a ña kuní m̄ji' kūit̄i' e'. 2 Süu' jaan' ndii kuní a ña sakuatia' e' ne ndikún ichi' Jesús xiin' e', te na nduku' tu e' ña va'a saa e' xa'a' n̄a, te kua'nu' naa kua'nu' n̄a nuu' ichi' Ndiosí. 3 Kuach̄i ndii n̄i ndee m̄ji' Cristo n̄i nduku' ña va'a xa'a' m̄ji' a. Süu' jaan' ndii yoso' a nuu' tutu Ndiosí m̄ji'

ka'án a ndii: “Ñā nī kañiá'a ne yivi' xa'a' un' ndii, xa'a' yu'u nī kañiá'a nīa.” Sakan' yoso' a. ⁴ Kuachī ndii sakuu' ñā yoso' nuu' tutu' Ndiosí, ñā nī ke'j xta'an' iin yivi' ndii, nī ke'j a, te sania'á a yoo' ñā kuie koo inī e', te sandiēni tu a yoo', te kundiatu inī e' ñā nī taxi' Ndiosí kuento a xa'a' nuu' e'. ⁵ Ndiosí, ñā taxi' ñā kuie yoo inī e' xiin' ñā xandieni yoo', na chindīee' ndo'ó te kundīee' manī' naa ndīee' manī' xiin' ta'an' ndo' ndēē naa kuní Cristo Jesús, ⁶ te xiin' iin ndaa' nimá ndo' saka'nu' inga' ndo' Ndiosí, ñā nduu' yuva' xto'o e' Jesucristo.

Na sania'á e' tu'un va'a nuu' ne tuku'

⁷ Xa'a' a jaan' na kuu' natīin manī' ta'an' i'in ndo' ndēē naa nī natīin manī' tu Cristo yoo', te natīin Ndiosí ñā xaka'nu' ñā'a' ne yivi'. ⁸ Naka'an' ndo' ñā Cristo Jesús ndii, nī kixin a, te nī xika nuu' a nuu' ne ta'an' i, ne Israel, te xiin' ñā jaan' nī nia'a a ñā Ndiosí ndii, ñā xachuun' ndaku nduu' a, sakan' ñā nī saxinú a ñā nī ka'an a xiin' ne xii' yata' i. ⁹ Te sakan' tu nī kixin a te saka'nu' ne tuku' Ndiosí xa'a' ñā kuvita inī a xa'a' nīa. Naa yoso' a nuu' tutu' Ndiosí mii' ka'án a ndii:

Xa'a' a jaan' na ka'an i xiin' ne tuku' ñā ñā ka'nu' va' nduu' yo'ó,
te saka'nu' i yo'ó xita' i nuu' un'.
Sakan' yoso' a. ¹⁰ Te yoso' tu a ndii:
Nakuatia' nimá ndo'ó, ne tuku',
xiin' ndu'u, ne Israel, ne nduu' kuenta Ndiosí.
Sakan' yoso' a. ¹¹ Te yoso' tu a ndii:
Ne tuku', na saka'nu' sakuu' ndo'ó xto'o e'
Ndiosí.

Te na ka'an ndatun' sakuu' ndo'ó, ne yivi' iin
yivi' xa'a' Ndiosí.

Sakan' yoso' a. ¹² Te yoso' tu a nuu' tutu a mii'
ni ke'i Isaías ndii:

Te kaku iin sjani' xika' Isaí.

Te jaan' ndii, ka'ndia chuun' ra nuu' sakuu' ne
tuku'.

Te ini ne jaan' kunj ña'a' nja.

Sakan' yoso' a. ¹³ Te mii' Ndiosí, ña taxi' ña
ndiatu' ini e', na taxi tu a ña va'a kuni ndo',
te taxi tu a ña manj' koó nimá ndo' xa'a' a ña
ini ndo' xini ña'a' ndo'. Te koó kua'a' xava'a ña
kundiatu ini ndo' saa ña ndiee' Espíritu Santo.

*Chuun nuu' Pablo ña ni taxi Ndiosí saa ra tein
ne tuku'*

¹⁴ Ñanj ta'an' i, yu'u ndii, ini xna'a i ña xaa'
ndo' sakuu' nuu' ña va'a xiin' ta'an' ndo'. Te xini
kaxi' ndi'i ndo' ndee ña kuni Ndiosí kunj ndo'.
Te ne chuun va' nduu' ndo' ña kondia yu'u' ta'an'
ndo'. ¹⁵ Ndisu ni ke'i i tutu yo'o' mii' ka'an ndiee'
a xa'a' sava ña'a, te sanaka'an' i ndo'ó xa'a' ña
jaan'. Xaa' i sakan' kuachj ndii, Ndiosí nduu' ña
ni xamanj' yu'u' chuun yo'o', ¹⁶ te kunduu i te
xika' nuu' nuu' Cristo Jesús xa'a' ne tuku', ña
jaan' na nduu' i te ka'an ndoso' tu'un va'a xa'a'
Ndiosí nuu' nja. Sakan' xaa' i te kunduu ne tuku',
ne ini xini Ndiosí, ndee naa ña nasoko' i nuu' a,
ña nduu' ña va'a kuni a xini a, te sakan' nduu' ne
jaan' nditia Ndiosí xiin' ña ndiee' Espíritu Santo.

¹⁷ Ña jaan' na kuu' kuvj ka'an kuation' i xa'a'
ña ni xaa Cristo Jesús xiin' nda'a' i xiin' chuun
ña xaa' i nuu' Ndiosí. ¹⁸ Kuachj ndii ka'an ninu
kuiti' i xa'a' ña ni xaa Cristo xiin' nda'a' i, sakan'

ñā xiin' ñā nī ka'an̄ i, tē xiin' ñā nī xaā i, nī taxi so'o ne tuku' jaan' tu'un va'a. ¹⁹ Sakan' ñā xiin' ñā ndiee' ñā taxi' Espíritu Ndiosí nī xaā i chuun ka'nu' xiin' ñā nandan̄i ne yivi'. Sakan' na nī xa'a' i ndee ñuū Jerusalén ka'án ndoso' i tu'un va'a xa'a' Cristo sakuu' ñuū ndee nī xaā i nuu' ñu'u' Ilírico. ²⁰ Xa'a' a jaan' na ka'án ndiee' xachi' nimá i ñā ka'an̄ ndoso' i tu'un va'a mii' tiā'an̄ kun̄i so'o ne yivi' xa'a' Cristo. Sakan' xaa' i tē sania'á kā i ne xā nī xa'a' inga ne yivi' sania'á nīa xa'a' ichi' Ndiosí. ²¹ Süu' jaan' ndii nī xaā i naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii: Ne nī ka'an̄ ne yivi' xiin' xa'a' ñā jaan' ndii, kun̄i ñā'a' nīa. Te ne nī xini so'o xa'a' ñā jaan' ndii, kundani nīa xa'a' a. Sakan' yoso' a.

Chituní Pablo ñā ku'un̄ ndi'e' ra tē kun̄i ra ne nduu' kuenta Jesús, ne ndiee' ñuū Roma

²² Xa'a' a jaan' na nī kuvi ku'un̄ ndi'e' i mii' ndiee' ndo' tee' ndee kua'a' vā ichi' nī ka'an̄ nimá i. ²³ Ndisu v̄it̄in̄ ñā xā nī ndi'i chuun nuu' i yo'o', tē xa'a' a ñā kua'a' kuiya xikán nimá i ku'un̄ ndi'e' i mii' ndiee' ndo' ndii, ²⁴ chituní i ñā xka'ndiā i mii' ndiee' ndo' jaan' kii' ku'un̄ i ñu'u' España. Te kuvi ch̄indiee' ndo' yu'u, tē nakaā i ku'un̄ i ñu'u' España jaan' kii' ndi'i va'a kun̄i inga' nimá e' ndia'vi' kivi'. ²⁵ Ndisu v̄it̄in̄ ndii, kua'an̄ i ñuū Jerusalén tē ch̄indiee' i ne nduu' kuenta Ndiosí xiin' e'. ²⁶ Kuachi ndii, ne nakayá xa'a' Jesús, ne ndiee' ñu'u' Macedonia xiin' ñu'u' Acaya ndii, nī ka'an̄ nimá mii' nīa ñā ndasajin̄ nīa xu'un' tē ch̄indiee' nīa ne nda'vi

kuu', ne nduu' kuenta Ndiosí xiin' e', ne ndiee' ñuu Jerusalem. ²⁷ Te ni ka'an nimá mii' nja saa nja ña jaan', tee' ndee kande'i' ña chindiee' nja ne jaan' xa'a' a ña xi'na ne Israel jaan' ni taxi tu'un va'a xa'a' Jesús nuu' ne tuku' jaan'. Sakan' na kuní tu a ña chindiee' nja ne jaan' xiin' ña va'a ña kumi' nja. ²⁸ Ña jaan' na kuii' kii' saxinú i chun va'a yo'o', ña naxi i xu'un' jaan' xa'a' ne nda'vi kuu' jaan' ndii, xka'ndia i mii' ndiee' ndo', te ikan' te ku'un i ñu'u' España. ²⁹ Te xini i ña kii' xaa i mii' ndiee' ndo' ndii, xaa i xiin' sakuu' ña kuni sañu'u' ndi i Cristo yoo'.

³⁰ Ñani ta'an' i, ka'an nda'vi i xiin' ndo' xa'a' a ña ini e' xini e' xto'o e' Jesucristo, xiin' xa'a' a ña ndani ta'an' e' xiin' ña ndiee' Espíritu Santo ndii, chindiee' ndo' yu'u ña ka'an ndiee' ndo' xiin' Ndiosí xa'a' i. ³¹ Te iin sakan' ka'an tu ndo' xiin' a ña sakakú a yu'u nuu' ne küni ini kuni Jesús, ne ndiee' ñuu Jerusalem, xiin' inga ne ndiee' nuu' ñu'u' Judea. Te ka'an tu ndo' xiin' a ña tijn maní ne nduu' kuenta Jesús, ne ndiee' ñuu Jerusalem jaan', xu'un' jaan'. ³² Sakan' te naa' kuní Ndiosí ndii, ni' sakan' va'a kuni na nimá i xaa i ndee mii' ndiee' ndo' jaan', te nandiee' i iin xa'a' tein ndo'. ³³ Te na koq na Ndiosí ña taxi' ña maní yoo nimá e' xiin' sakuu' ndo'. Sakan' na kunduu a.

16

Ti'vi Pablo cha'an' savq ne ndiee' ñuu Roma

¹ Te sakan' tu ka'an nda'vi i xiin' ndo' ña natijn va'a ndo' ña' ta'an' e' Febe, ña' jaan' ndii, ña' xito' ne nakayá xa'a' Jesús ñuu Cencrea nduu'

a'. ² Te xa'a' a ña kuenta xto'o e' nduu' a' ndii, natiiin manj' ña'a' ndo' saã xata'an natiin' manj' e' ne nduu' kuenta a' xiin' e'. Te chindiee' ña'a' ndo' xiin' ndee ka ña kuni nuu' a', sakan' ña xa ni chindiee' kua'a' a' ne yivi', te ni chindiee' tu a' yu'u.

³ Kua'an Ndiosí na koõ Priscila xiin' ij' a' Aquila, ne xachuun' inga' xiin' i nuu' Cristo Jesús. ⁴ Te ni sando'o' xiin' mii' nja te sakakú nja yu'u, ndee kuain' ni kuu nja. Te süu' yu'u kuitj' taxi' ña chindani Ndiosí xa'a' ne jaan'. Süu' jaan' ndii sakan' tu ne tuku', ne nakayá xa'a' Jesús ndii, taxi' nja ña chindani a xa'a' ne jaan'. ⁵ Te kua'an Ndiosí koõ tu ne nakayá xa'a' Jesús, ne nduiin' vi'e ne jaan'.

Te kua'an Ndiosí koõ tu te ndani va i, te nduu' Epeneto. Te xi'na ka te jaan' ni inji xini Cristo te sakan' sakuu' ne ndiee' nuu' ñu'u' Asia.

⁶ Te kua'an Ndiosí koõ tu María, ña' xa xika' nuu' kua'a' tein ndo'ó.

⁷ Kua'an Ndiosí koõ Andrónico xiin' Junia. Te judío, te ta'an' i, nduu' tu te jaan'. Te ni ñu'u' inga' ndu vi'e kaã xa'a' tu'un va'a xa'a' Jesús. Te ka'an va'a va te nda'a' xa'a' Cristo xa'a' te jaan'. Te xi'na ka te jaan' ni inji xini Cristo te sakan' yu'u.

⁸ Kua'an Ndiosí koõ Amplias, te ndani va i, te nduu' kuenta xto'o e'.

⁹ Kua'an Ndiosí koõ Urbano, te xachuun' inga' xiin' ndu nuu' Cristo Jesús. Te sakan' tu kua'an Ndiosí koõ Estaquis, te ndani i. ¹⁰ Kua'an Ndiosí koõ Apeles, te ni nia'a nuu' kua'a' tundo'o' ña inji

ra xini ra Cristo. Kua'an Ndiosí koo tu Aristóbulo xiin' ne jin kuu' xiin' ra.

¹¹ Kua'an Ndiosí koo Herodión, te nduu' te judío, te ta'an' i. Kua'an Ndiosí koo Narciso xiin' ne jin kuu' xiin' ra, ne ini xini xto'o e'.

¹² Kua'an Ndiosí koo Trifena xiin' Trifosa. Te xachuun' ne jaan' kuenta xto'o e'. Kua'an Ndiosí koo tu Pérsida, ña' ndani e', ña' xachuun' va tu kuenta xto'o e'.

¹³ Kua'an Ndiosí koo Rufo, te xika' nuu' va'a nuu' xto'o e', te kua'an Ndiosí koo tu si'i' ra, ña' nduu' ndee naa si'i' tu yu'u.

¹⁴ Kua'an Ndiosí koo Asíncrito, xiin' Flegonte xiin' Hermas, xiin' Patrobas xiin' Hermes. Kua'an Ndiosí koo tu ñani ta'an' e', ne nakaya xa'a' Cristo xiin' ne jaan'.

¹⁵ Kua'an Ndiosí koo Filólogo xiin' Julia xiin' Nereo xiin' ña' ta'an' ra. Te kua'an Ndiosí koo tu Olimpas xiin' sakuu' ne nduu' kuenta Jesús xiin' ne jaan'.

¹⁶ Chito nuu' ta'an' ndo' kuenta Jesús, te xiin' ña jaan' nakuatu ta'an' ndo'. Te ti'vi sakuu' i'in ti'vi ne nakaya xa'a' Cristo cha'an' ndo'.

¹⁷ Ñani ta'an' i, ka'an nda'vi i xiin' ndo' ña koto xiin' mii' ndo' nuu' ne kuni nata'vi' ndo'ó. Ne jaan' ndii, kuni kaviko' nia ndo'ó xiin' ña xini xa'an' ña nakuitá xiin' ña ndixa xa'a' Jesús, ña ni kandixa' ndo'. Kuxioo naa kuxioo' ndo' nuu' ne jaan'. ¹⁸ Kuachi ndii, ne yivi' jaan' ndii, süu' xika' nuu' nia nuu' xto'o e' Jesucristo. Süu' jaan' ndii xika' nuu' nia xa'a' ña xikan' jin' mii' kuiti' nia. Te xiin' kuento ndatun' va ka'an nia. Te sakan' tu xiin' kuento vixi sachié nia ne yivi'. Sakan' xaa' nia xini xa'an' nia ne naa' kuu'. ¹⁹ Kuachi

ndii xiní sakuu' ne yivi' ña saxinú ndo' tu'un va'a xa'a' Cristo, te sakuatia' va ña jaan' nimá i. Ndisu kuní i ña chuun va koo iní ndo' nuu' ña va'a, te koo sa'ví iní ndo' nuu' ña nia'a. ²⁰ Te Ndiosí, ña taxi' ña maní' ndii, nã'a' ka te kue'ni a ña ndiva'a nuu' ndo'. Te na sañu'u' na xto'o e' Jesucristo ndo'ó.

²¹ Timoteo, te xachuun' inga' xiin' i ndii, ti'vi' ra cha'an' ndo'. Te iin kachi xaa' Lucio xiin' Jasón xiin' Sosípater. Te judío, te ta'an' i, nduu' tu te jaan'.

²² Ti'vi' tu yu'u te nani' Tercio, cha'an' ndo', te ni ke'i tutu yo'o'. Te nduu' tu yu'u kuenta xto'o e' Jesús xiin' ndo'. ²³ Ti'vi' Gayo cha'an' ndo'. Te jaan' ndii, natiin' va'a ra yu'u xiin' sakuu' ne nakayá xa'a' Jesús yo'o'. Te ti'vi' tu Erasto cha'an' ndo'. Te jaan' ndii, te xito' xu'un' xa'a' ñuu yo'o' nduu' ra. Te ti'vi' tu ñani ta'an' e' Cuarto cha'an' ndo'. ²⁴ Te na sañu'u' na xto'o e' Jesucristo sakuu' ndo'ó. Sakan' na kunduu a.

Tuku ni xaka'nu' Pablo Ndiosí

²⁵ Te na saka'nu' e' Ndiosí, ña kuvi taxi' ña ndiee' ndo' te kujta ni'i ndo' xiin' ña kandixa' ndo' saa nakuitá xiin' tu'un va'a, ña ka'an ndoso' i nuu' ndo' xa'a' Jesucristo. Te nakuitá tu ña ka'an ndoso' i jaan' xiin' ña ni yoo si'e ni xaa Ndiosí ndee kii' tia'an kua'a iin yivi' xta'an' kivi'.

²⁶ Ndisu vitin ndii, xa ni satuvi Ndiosí ña ndixa xa'a' Jesús, ña ni yoo si'e jaan', ña ni ke'i te ni ka'an tiakú tu'un a jaan', saa nii' ni ka'an tuni mii' Ndiosí jaan', ña yoo ndee ndi'i ni kivi', te kuni sakuu' ti'vi' ne tuku' ña ndixa jaan', te kuvi kuini sakuu' ne yivi' kuni ña'a' nia, te kuvi tu

kandixa' ña'a' ña. ²⁷ Te iin ndaa' Ndiósí ña
ndichi va jaan' na saka'nu' e' ndee ndi'i' ni kivi'
xa'a' ña ni xaa Jesucristo. Sakan' na kundu u a.

**El Nuevo Testamento en el Mixteco de
Ayutla**
**Mixtec, Ayutla: El Nuevo Testamento en el Mixteco
de Ayutla New Testament**

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ayutla Mixtec

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

7e4f3497-fb83-5234-ac91-e00e1d534904